

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE
CUPRINZÂND BULETINUL SECȚIEI SOCIAL-ECONOMICĂ A „ASTREI”

Anul III
N-rele 29-30

Comitetul de direcție: Vasile Goldiș, D. Gusti, M. Popovici, I. Lupaș,
Onisifor Ghibu, M. Șerban, N. Ghiulea, V. C. Osvadă și Ion Clopoțel

Un exemplar
Lei 20

CLUJ, DUMINECĂ 18 și 25 IULIE 1926.

C U P R I N S U L :

<i>PROBLEME SOCIALE: Direcția realismului social-economic</i>	— — —	Ion Clopoțel
<i>Regimul social de ieri și de astăzi</i>	— — — — —	N. Ghiulea
<i>Personalitatea lui Lenin</i>	— — — — —	N. N. Matherescu
<i>Filosofia socială a lui Henri de Saint-Simon (Urmare)</i>	— —	Petru Drăghici
<i>INVĂȚĂMÂNT EDUCAȚIE: Politicianismul și cultura națională</i>	—	N. Dașcovici
<i>ACTUALITĂȚI: Apărarea națională</i>	— — — — —	N. Ghiulea
<i>Rezolvirea problemelor minoritare</i>	— — — — —	Ion Băilă
<i>Minoritarii în politica românească</i>	— — — — —	Emeric Kovács
<i>Mici lămuriri (la articolul „Minoritarii în politica românească”).</i>	— — — — —	N. Ghiulea
<i>O școală a democrației</i>	— — — — —	H. Trandafir
<i>CRONICA LITERARĂ: Almanahul Graficei Române</i>	— — — — —	George Urzică
<i>SATE ORAȘE-REGIUNI: Blajul (Activitatea băncii „Patria”. — Nevoile Blăjenilor. — O vizită la Fabrica „Vulcan”. — Incheiere)</i>	—	I. Mehedinteanu
<i>CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE: Pictorul Ștefan Luchian. Cărți, reviste, ziare: (G. M. Zamfirescu: „Gazda cu ochii umezi”. — Viața Literară)</i>	— — — — —	B. & B.
<i>Dr. Const. Lacea: „Deutsche Handelskorespondenz” și „Deutsches Lesebuch für höhere Handelsschulen”</i>	— — — — —	Sabin Cioranu
<i>CRONICA MEDICO-SOCIALĂ: Săliștea izvor fecund de vigoare națională. — O expoziție de copii. — Medicină ambulantă</i>	— —	Dr. Aurel Voina
<i>SĂPTĂMÂNA ECONOMICĂ-FINANCIARĂ. Ajutorarea industriei în Ungaria. — Facilitarea exportului de cereale și finanțarea lui</i>	—	Sabin Cioranu
<i>FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMÂNALE: Barbu Voinescu. — Pentru prietenia româno-ceho slovacă. — Bacalaureatul. — Sanatorul grăniceresc dela Vața-de-jos — Cronică măruntă. — Bibliografie.</i>		

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: CLUJ, PIAȚA UNIREI NO. 8
CALEA VICTORIEI NO. 51

Abonamente: Pe un an 600 lei. — Autorități și întreprinderi particulare 1000 lei. Funcționarii publici, preoții și învățătorii 500 lei. Pentru streinătate, abonamentele sunt îndoite. În America 10 dolari. Abonamentele se plătesc înainte, pe cel puțin o jumătate de an.

Blajul

Activitatea băncii „Patria”. — Nevoile Blăjenilor. — O vizită la fabrica de țigle și cărămizi „Vulcan”. — Incheiere.

Mă aflu în sala de consiliu a băncii „Patria” — cea mai puternică instituție financiară din partea locului — în așteptarea directorului ei, dl Victor Muntean, care urmează să mă conducă la fabrica „Vulcan”. Intre timp își face apariția în sală un intelectual de seamă al Blajului, care are legături cu toate cucerile financiare și economice din localitate. Discuția se leagă repede și profitând de acest prilej, îl întreb asupra activității băncii „Patria” în dezvoltarea comerțului blăjan, cât și asupra nevoilor de care suferă Blajul.

Banca „Patria” — îmi spune d-sa — datează dela 1866. Ca orice institut financiar românesc a luptat foarte mult să ajute țărâna din jur acordând împrumuturi și făcând înlesniri de plată pe cât i-au permis puterile. Nu este gospodar pe văile Târnavelor care să nu fi cunoscut sprijinul la timp al acestui vechiu institut românesc. Astăzi banca „Patria” își are capitalul investit în realități, care îi asigură prosperitatea și mai mare pe zi ce trece. Fabrica de țigle și cărămizi „Vulcan”, depozitul de cherestea „Plugarul”, un depozit de 20 vagoane de grâu și 10 vagoane porumb, diferite magazii, imobilul băncii din centrul orașului și alte multe imobile la periferia orașului, formează averea stabilă a acestei bănci. Operațiile de seamă cu centrele financiare din țară, i-au cimentat o încredere mare față de lumea comercială. Astfel banca „Patria” finanțează uzina electrică a orașului și a mijlocit pentru comercianții din Blaj un mare împrumut azi, când lipsa de numerar stânjenește orice activitate economică.

În ce privește nevoile orașului Blaj sunt multe și un străin le poate constata cu ușurință. Nevoia canalizării și a pavării străzilor se resimte tot mai mult. Construirea unui nou abator — actualul fiind într-o stare deplorabilă — și a unei scaldă (băi) pe malul Târnavei sunt absolut necesare... dar câte nu mai trebuie Blajului, și cât de sărac și neputincios este...

Nevoile noi le vedem, dar nu avem puterea de a le învinge. Nimeni nu ne ajută. Blajul a fost ridicat la rangul de capitală de județ... dar numai pe hârtie. Impozitele s'au și mărit conform cu noul său rang, însă bieții cetățeni nu văd în schimb nimic. Autoritățile județului au rămas tot la Dicioșanmărtin. Cu aducerea lor la Blaj, viața ar îmbrăca un alt aspect și prosperitatea nu ar întârzia. Poate se obiectează lipsa de clădiri la Blaj pentru aceste autorități, și de bună seamă statul e în neputință financiară să le clădească? Dar acestei nedumeriri i se poate da răspuns. De exemplu, prefectura de județ din Dicioșanmărtin este instalată într-o poziție geografică din cele mai excelente și ea ar putea servi foarte bine

ca sanator de tuberculoși pentru ofițeri, — aerul fiind cel mai uscat din toată Transilvania mulțumită gazului metan. Vândută această clădire Ministerului de Războiu, cu suma provenită se poate clădi la Blaj, și în felul acesta se poate proceda și cu celelalte autorități, numai să fie bunăvoință și chibzuială. Blajul, așa ținut în izolare și sărăcie nu poate să progreseze niciodată“.

Peste puțin timp, însoțit de dl director V. Munteanu și dl V. Suci prefectul tipografiei arhidiecezane, plecăm la fabrica „Vulcan” care este construită la marginea orașului lângă calea ferată ce duce la Praid. Amplificările însemnate se aduc fabricii și muncitorii împăienjenți în toate părțile, muncesc de zor în jurul mașinilor și la motoare. Însoțit de directorul tehnic al fabricii vizitez pe rând sala de fabricație, uscătoarele, cuptoarele de ars, atelierele auxiliare, elevatoarele de cărat pământ, sala motoarelor precum și locuințele muncitorilor și funcționarilor. Tot aranjamentul îmi face impresia unei mari industrii temeinic organizată. Terenul destul de vast pe care e clădită fabrica, permite noi amplificări și în felul acesta nu este exclus ca Blajul să aibă mai târziu cea mai de frunte fabrică de țigle și cărămizi din Ardeal.

Relațiile asupra ființării fabricii sunt din cele mai interesante. Deși pare a fi o întreprindere născută abia după războiu, totuși începutul ei datează încă din 1912, când după o funcționare abia de câteva luni a fost oprită de un incendiu ce a izbucnit în sala mașinilor pricinuind pagube însemnate. Renovată începe din nou funcționarea, dar de data asta în 1913, Târnavă se varsă și fabrica e inundată. Se renovează din nou, dar în 1914 trebuie să-și întrerupă activitatea din cauza războiului. Așa că abia în 1919 a început adevărata activitate.

Relațiile tehnice asupra instalației și producției sunt următoarele:

Fabrica posedă două prese pentru țigle și una pentru cărămidă. Trei mașini de prelucrat pământul și două motoare; unul cu gaz de 50 cai putere și altul electric de 60 cai putere. Un cuptor inelar cu 16 încăperi care poate arde 100.000 cărămizi în 8 zile și poate usca în podul său până la 50.000 țigle. Capacitatea anuală de producție a fabricii, după noile amplificări, ar fi de 5 milioane pe an. În această forță de producție anuală stau și fabricile dela Sânmărtin și Ghiriș. Fabrica din Banat (Jimboalia) dă însă până la 15—20 milioane pe an. Mai târziu, în aceiași amplificare s'ar putea aduce și aceasta instalându-se uscători artificiali.

Numărul lucrătorilor cari ar putea fi ocupați în fabrică este de 120. Actualmente fabrica funcționează cu total de 87 dintre care o treime sunt bărbați maturi, o altă treime tineret și femei, iar alta, copii

între 14—16 ani. Salariile variază în modul următor: Specialiștii câștigă între 1200—2000 lei săptămânal, bărbații între 600—1000, tineretul și femeile 400 până la 700, iar copii 250—400 lei săptămânal. Contract colectiv nu au încheiat până în prezent.

Aceasta este singura întreprindere industrială de seamă a Blajului. Până la 1922 a fost societate anonimă și dela această dată a fuzionat cu Banca „Patria”, care a căutat să-i dea o extindere tot mai mare. Viitorul ei pare asigurat, pe măsură ce producția ei este cerută până și în satele și orașele Olteniei și Munteniei.

Și acum, o încheiere. Am văzut Blajul. Cetate a intelectualilor și a credinței. Am scris despre el trei reportaje. Am lăsat să vorbească în rândurile mele oameni de seamă, născuți și crescuți aici. Oameni ai pământului, cari s'au luptat cu nevoile și vitregia vremii. I-am ascultat pe fiecare în parte, și fiecare tânguire a lor era o biciuire pentru sufletul meu de „om” și de „român”. Toți vorbeau de trecutul întunecat care nu mai este și care i-a ținut în lanțul inapoeiei și suferinței. Blajul a fost boicotat și părăsit de vechea stăpânire care nu a făcut nimic pentru el și de aceea, astăzi se află în halul acesta. Blajul e sărac, Blajul e suferind, Blajul e părăsit, acesta e refrenul care mă stăpânește încă din convorbirile avute aici. Și intelectualii Blajului nu îndrăznesc să spue mai mult. De ce? Poate că sunt fricoși, poate că sunt prea buni români, nu știu!

Blăjenii suferă și tac, Blajul n'are bae, abator, canalizare, străzile sunt imense băltoace de noroiu, templele culturii sunt neîncăpătoare și se dărâmă și statul român tace chitic. Guvernele se perindă și Ardealul trece din posesie în posesie ca o moșie feudală și nimeni nu se îngrijește de nimic. Vorbe, gheșefturi, hoții și alegeri, — iată activitatea dela războiu încoace a românilor din România-Mare. Blajul, — mica Romă — a românismului, care a însemnat atât de mult în istoria dezvoltării noastre culturale, nu a meritat dela România întregită un ajutor material care să spele rușinea trecutului de ruină și nepăsare. Ori cât de mescchine și josnice ar fi interesele politice, dar ridicându-ne asupra baricadei, vom vedea clar, că nația română are o datorie față de Blaj, căci situația de azi a acestui oropsit cuib românesc, mă face să exclam cu amărăciune:

Blajule! Blajule! este cea mai puternică palmă ce se poate aplica pe obrazul neșimțitor al politicianismului dela unite până azi.

Ion Mehedințeanu

Doctor OCTAVIAN PUȘCARIU, specializat la Paris, BOLI GENITO-URINARE, SIFILIS s'a mutat Str. Franklin 14 (lângă Atheneu), București. Cons. 4—7. Telefon: 64/52.

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Editor și redactor-șef:
ION CLOPOTEL

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
CALEA VICTORIEI 51. TELEFON 308
PIAȚA UNIREI No. 8.
Cluj, Duminecă 18 și 25 Iulie 1926

Anul III N-rele 29—30
NUMĂRUL: LEI 20

Direcția realismului social-economic

În regiunile muntoase ale patriei noastre domnesc stări îngrijorătoare. Să nu ne fie frică: nu se urzesc acolo războaie, nici nu mișună agitatori revoluționari. Nu este nevoie de o alarmă, care ar necesita mobilizare de puteri represive. Îngrijorarea totuși nu este mai puțin serioasă, decât în cazul primejdiilor acute. Primitivismul traiului țăranilor noștri din regiunile sterpe, gradul redus de cultură și intelectualitate, izolarea de marea circulație din cauza drumurilor impracticabile constituiesc elementele pozitive ale îngrijorării.

Cred, că este nevoie să scormonim mai adânc în resursele acestei vieți sărace, fără alte scopuri decât a înfățișa realitatea. Sunt atâtea, cari își fac apariția pe crestele dealurilor și afundăturilor sălbatice ale păraielor, porniți în căutarea unor posibilități de exploatare a bogățiilor cari nu lipsesc însă cari se refuză locuitorilor băștinași de veacuri, ori dornici de a-și spori puterea politică prin cersirea voturilor acestor obijduiți, — ciudată întâmplare și aceasta, că valul democrației europene a crescut atât de impetuos încât a putut ajunge până la posesorul analfabet al râpei improdusive, spre spaima și nedumerirea celor încărcăți de huzur și noroc... Primitivismul consăngenilor noștri este determinat de cauze precise: regimurile trecutului feudal și oligarhic aveau tot interesul să-l mențină și să sporiască întreprinderile cari puteau fura moșilor noștri, sub scutul legilor, lemnul și aurul, în văzul celor prostiți de mizerie și neștiință: buni doar pentru muncile cele mai simple, mai anevoioase și mai slab plătite. Soarta aceasta interesează în cel mai înalt grad societatea noastră de după războiu, care cel puțin din compasiune trebuie să caute a-și impune o nouă atitudine față de cei supti de lipsuri. Ea are obligația să încurajeze pe cât mai mulți într-o străbătăre jghiaburile cu

osândiții tuturor privațiunilor. Să plece în munți aceia cari, dacă nu pot da nimic nici nu iau nimic dela nenorocii cari nu văd cu ochi buni pe niciun surtucar, care se abate pela ei.

Dacă astăzi cunoaștem atât de bine factorii determinismului care a dat fizionomia asta morală și economică a populației din creștetul munților, desigur că societatea noastră are și cunoștința că răspunderea acestor stări îi revine ei pe de-a-tregul. Este ceasul, când se potolesc din ce în ce mai mult convulsiunile politice și sociale provocate de războiu, și printre spărturile tot mai largi de nori, putem să avem perspectivele sigure ale viitorului. Ne putem da din ce în ce mai mult seama de aspirațiunile noastre și pășim tot mai sigur: pe drumul unui destin superior. Dacă atenția noastră nu se oprește îndestul asupra problemei complexe a stărilor și ameliorărilor necesare populației înapoiate dela munte, iar conștiința noastră se lasă mai departe cu simțul adormit al răspunderii de care vorbiam, apoi suntem în drept să presupunem, că societatea noastră este stăpânită de acea lenă morală de care vorbește Masaryk în cartea sa „Die Weltrevolution“, și care explică moleșea și corupția clasei conducătoare lipsită de puterea de receptivitate a suferințelor materiale și a idealurilor sociale moderne.

Nimic nu ne oprește astăzi să ne consacram problemelor de intrămăre socială; decât acea periculoasă și epidemică lenă morală.

Doi factori cred, că sunt chemați în primul rând să spargă ghiata: publiciștii și administrația de stat. Atât gazetarii, cât și titularii administrațiilor de stat, îndeplinesc condițiile etice de a se apropia de cei oropsiți și a se face reflexul revendicărilor lor. Ei nu cer nimic nației, dar pot fi portparolii năzuințelor mulțimii. Sunt capabili să se neutralizeze, să se „despersonalizeze“ dacă prin aceasta se

poate înțelege obiectivizare, desbrăcare de orice interes personal.

Sufletul ce mocește, sub îngrămădirea suferințelor și trudei, rezervă publicistului mari surprize de material omenesc. Omul interesează peste tot, iar țăranul care-și amestecă viața cu rigiditățile zimților de plaiuri înalte, nu-i poate fi indiferent. Cu atât mai mult, cu cât primitivii aceștia au făcut dovadă că nu sunt lipsiți de suflet, ba au fost în stare să se ridice ca o furtună, cel puțin odată într'un secol, contra tiraniei domnilor de pământ. Viața aspră și torturată a moșului depildă, este un avertisment pentru mânuitorul condeiului.

Administrații serviciilor de stat pot contribui în cea mai largă măsură la rezolvirea favorabilă și urgentă a problemelor acestora. Ei nu trebuie să se rezume numai la birocratismul corespondenței, la executarea ordinelor de sus, la menținerea ordinii, ci să fie și oameni cu suflet, cari să cutreere întinderea teritoriului de sub supravegherea lor, să fie cu ochii în patru la toate fenomenele vieții și cu sufletul deschis pentru a le putea străbate prin ferestrele lui o cât mai mare mulțime de glasuri din afară. Au prilejul să cunoască până în rărunchi sufletul oamenilor. În mâinile lor poate fi strânsă o imensă comoară de viață sufletească. Prin anchete făcute pe neobservate cu blândețe și cu stăruință, ei se fac indispensabili pentru progresul general. Informația și statistica lor, făcută minuțios și în mod foarte controlat, va fi cheia de boltă a construcțiilor social-economice viitoare. Nimic nu se poate face dacă limităm cercetările noastre la observări trecătoare, la generalități anodine.

Factorul primar al înfloririi noastre viitoare sunt titularii oficiilor permanente de stat. Sunt cei mai competenți să furnizeze marele material, care adus la cunoștință publică, prin publiciști, deputați și oameni de acțiune, ar mo-

Regimul social de ieri și de astăzi

biliza desigur tot ce este bun în țara asta pentru a-i da avântul de care are nevoie la crearea instituțiilor de progres.

Pentruca administratorii de stat să fie capabili a presta asemenea servicii, este nevoie ca ei să aibe concepție, cultură, pregătire economică. Serviciile publice să fie conduse de buni gospodari — este condiția principală a prosperității noastre de mâine. Nu de sinecuriști, agenți electorali și politici, este nevoie în administrație, ci de oameni cu simț pentru realitățile economice. De îndată ce va fi săltat poporul din mizeria materială, nimic nu i se mai poate pune în cale pentru a dori și înfăptui instituțiile culturale, în primul rând școala.

Titularii administrațiilor de stat ne pot aduce, dacă au concepție economică și procedează la anchete economice serioase, cele mai neprețuite servicii. Întâiu de toate ne scapă de romantismul și daltonismul politic de astăzi, care ne descrie în roz sau în negru neverosimil situația. Ei vor fi promotorii curentului de realism social și economic, menit să ne orienteze în mod sigur și să știm cum să mâncăm în mod potrivit la realizările viitoare.

Am parcurs o serie de sate muntoase și mă voiu ostoi a zugrăvi luminile și umbrele între cari își duc existența țărani noștri. Vă voi feri de exagerări și de flori poetice. Voiu face altceva, decât literatură de impresii și de zugrăvirea aspectelor exterioare. Acolo în căsuța scundă, cu ochiuri mici de ferestre, cu pereți afumați, cu paturi fără saltele, unde nu pătrunde niciodată cartea sau jurnalul, unde vorba este rară și apăsată, unde se râde puțin și se duce un regim vegetarian de asceți, unde unica preocupare este a înșela stomacul și a produce îmbrăcăminte dură, bate suflet de om ca mine și ca tine, însă stângher, fără speranță și credință în zile mai bune... Să-i dăm mâna, domnilor gazetari, notari, primpretori și prefecți...

Ion Clopoțel

BIBLIOGRAFIE

- Graul Nostru (Iunie—Iulie).
 Foia Tinerimii (1 Iulie).
 Arte și Meserii (Galați, No. 85).
 Solidaritatea (Aprilie).
 Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din Ploești (Iunie—Iulie).
 Infrățirea Românească (1 Iulie).
 Școala Bănățeană (Maiu—Iunie).
 Răzeșul (Iulie—August).
 Ritmul Vremii (Iunie—Iulie).
 Țara Noastră (11 Iulie).
 Peninsula Balcanică (Iunie—Iulie).
 Țara Voevozilor (Iulie).

Starea socială și economică de dinaintea de războiu a poporului nostru era urmarea regimului capitalist și latifundiar întronat în întreaga lume de revoluția dela începutul veacului trecut.

Răsturnarea regimului feudal, al nobililor stăpânitori, prin marea revoluție franceză și în urmă prin undele acelei mișcări, simțite și în Franța și în toate celelalte țări ale Europei până în mijlocul veacului al 19-lea, a adus lumii un nou regim economic și social, așa numitul regim burghez, capitalist și latifundiar. Libertatea gândului și libertatea faptei, stăpânitoarele începutului veacului trecut, au schimbat cu totul fața lumii. Mică industrie ținută în făgașe strâmte și nevrednice de prefacere și desăvârșire, ținută într'o tradiție înapoiată și încăpăținată, a fost înlocuită pe dată prin fabrici mărețe, mișcate de motoare puternice, cu mașini minunate, cu materiale noi, și alte metode de lucru.

Toate acestea au fost cu puțință prin întronarea libertății muncii, prin nenumăratele născociri dela începutul veacului trecut, consecințe tot ale libertății muncii, prin născocirea mașinelor cu aburi cari au dus la drumul de fier și la vapoare cu helice, născocirea electricității, născocirea mașinelor de totfelul care înlocuiesc din ce în ce mai desăvârșit munca omului. Și de unde, în munca industrială a veacului de mijloc, munca omului era totul, după revoluție omul a fost îndepărtat din ce în ce, munca lui fiind înlocuită de mașini, din ce în ce mai desăvârșite și de cele mai multeori supraveghiate de femei și copii: Omul însemna din ce în ce mai puțin, până ce a ajuns să nu mai însemne nimic.

Locul micului patron, care trăia aceiaș viață cu lucrătorii lui, stăpân bun, prieten bun, l-a luat marele fabricant, care nu mai avea aceiaș viață cu lucrătorii lui. Fabrica cere un capital mare, patronii nu mai puteau fi oameni săraci, fabricanți nu puteau fi decât stăpânitorii unui capital. În fabrici au intrat cu salarii mici și foștii lucrători din ateliere și, de cele mai multeori, chiar și micii patroni, meșterii stăpâni ai atelierelor. Micii patroni aproape au dispărut. Au dispărut cu ei meseriașii artiști, cari erau în stare să scoată un cap de operă din mâinile lor, și cari au făcut gloria evului mediu.

În fabrici munca era împărțită, lucrătorii nu mai lucrau ca în micile ateliere un obiect dela început până la desăvârșire. Acolo fiecare executa

numai o parte a muncii, repede și neconținut aceiaș, astfel că ajungea să nu mai puie nici gând, nici simțire, nici talent. Cunoștința de meșteșug, care altădată se căpăta într'o ucenicie lungă și grea, în fabrici nu mai avea mare însemnătate. Sufletul omului dispăruse din muncă. În afară de aceasta încă, prin înmulțirea mașinelor și desăvârșirea lor, mulți lucrători din cei chemați la începutul strălucitei desvoltări a industriei, erau treptat aruncați pe drumuri, iar celor rămași li se plăteau salarii mici, salarii de foamete, fiindcă lucrători fără lucru erau mulți, și apoi oamenii puteau fi înlocuiți cu brațe ieftine de femei și copii. Muncitorul ajunsese deci cu totul nesocotit în muncă. În acest timp însă fabricile sporeau și creșteau din ce în ce, fabricau lucruri în cantități uriașe și umpluse lumea cu produsele lor.

După cum se vede, clasa muncitoare decăzuse și era aruncată spre nimicire, iar clasa conducătoare își tot sporea averea și puterea. S'a născut astfel o clasă de burghezi bogăți, stăpânitori de fabrici, de mari întreprinderi, proprietari de mari palate, în opunere cu clasa muncitorilor, săraci, înapoiți, exploatați fără milă și cruțare, roboți. Curând acești bogătași au pus mâna pe toate bogățiile orașelor, pe moșiile nobililor, pe toate izvoarele de bogății, cu un cuvânt pe întreaga viață economică.

Bogății trăiau nu din munca lor, ci din exploatarea muncii celorlalți, din specula pe care o puteau face cu averea lor, din venitul averii lor. Punând să muncească alții pentru ei, își trăiau viața în trândăvie, în lux, în plăceri, în desfătări, în iubire de sine și fără nici o pășare de nevoile și durerile celorlalți. Cu cât clasa stăpânitoare era mai bogată și mai puternică, cu atât clasa muncitoare era mai nefericită și mai îngenunchiată.

Ceeace au făcut în orașe, bogătașii au făcut și pe ogoare. A fost alungat de pe moșie boerul de altădată, stăpân bun, iubitor de popor, muncitor și înțeleghător al nevoilor. Neurmărind bogății mari, căci nu aveau ce să facă cu ele, proprietarii cei vechi nu-și storceau pământul și oamenii, fără cruțare. Alături de viața bogată a stăpânului, se vedea și viața îndestulată a țărănilor în jurul conacului boeresc se întindeau sate bogate și frumoase. În locul acestora s'au abătut asupra moșiiilor speculanți nesătuți, arândăși sau noui proprietari cari nu aveau nici o legătură cu pământul. Aceștia nu urmăreau decât îmbogățirea și în acest

drum nu înțelegeau să cruțe nimic. Au secătuit pământul pentru a scoate din el cât mai mult grâu, au stors și speculat pe țărani până i-au dus la sapă de lemn. Le-au luat pământul și drepturile, și au făcut dintr'ânsii robi nenorociți, întunecați și fără puțință de ridicare.

Muncitorimea orașelor era roabă în ateliere și fabrici, muncitorimea sateelor era roabă pe pământul marilor proprietari. Totul era banul. Totul era ingenunchiat și jertfit aurului. Iubirea de bani, iubirea de câștig, trecea înaintea oricăror simțiminte. Totul era interes. Orce simțiminte de milă, de dreptate, erau îndreptate din viața oamenilor, și omul pentru om era lup.

O mână de oameni stăpâneau toate bogățiile, se bucurau de toate fericirile unei vieți civilizate și hotărârau cum voiau de soarta oamenilor și lucrurilor, pe când popoare întregi de oameni muncitori, adevărații făuritori ai bogățiilor, duceau lipsa cea mai amară, erau acoperiți de toate durerile și suferințele trupești și sufletești, săraci și robi, în mai umilitoare stare ca în cele mai întunecate timpuri din trecut.

În această împărțire a omenirii: în clasa trântorilor bogați și speculanți, și în clasa muncitorilor săraci și exploatați, acei bogați, deținând puterea economică, erau stăpâni și asupra vieții politice. Ei conduceau Statele, ei făceau legile, ei hotărârau soarta țărilor și popoarelor. Totul era ordonat astfel ca această stare să se păstreze, ca averea și puterea celor bogați să se sporească, iar ridicarea morală și materială a claselor sărace să fie împiedecată. Stăpâni, fără ca cineva să le poată sta împotriva, ei făceau ce voiau, își dădeau toate drepturile, neamul și țara erau ei, totul era pus în slujba și folosul lor.

Prin aceasta se lămurește pentru ce muncitorii trăiau o viață de mizerie și suferință, măcinați de boli și vicii, în locuințe mizerabile fără aer, sănătate și lumină. Prin aceasta se lămurește pentru ce, țărănimea întunecată, locuia sate sărace și murdare, fără drumuri, fără școli, fără biserici, fără medic, fără nici o umbră de civilizație. Prin aceasta se lămurește pentru ce, cu toată această sărăcie și suferință, orașele creșteau, palatele se înmulțeau; luxul și desfrâul se întindeau, răutatea și nedreptatea stăpâneau sufletul tuturor; pentru ce interesul pentru cauzele obștești și grija pentru clasele neajutate dispăreau; pentru ce o mână de oameni bogați stăpâneau omenirea și se bucurau singuri de toate bunurile pământului; pentru ce cei puțini, dar nu cei mai buni, erau conducătorii Statelor și făuritorii legilor ocrotitoare

pentru ei și asupritoare și nedrepte pentru poporul întreg.

Acestea erau stările pretutindene și sufletul care stăpâna pe conducătorii tuturor țărilor înainte de războiu.

În marele prăpăd, care a cuprins întreaga omenire, în marele războiu mondial, toți și-au dat seama de nefireasca alcătuire a vieții popoarelor, de nedreptatea care stăpâna totul, de faptul că acei cari erau stăpânitorii și conducătorii nu puteau să-i aperse nici țara, nici puterea, iar adevărații apărători ai pământului strămoșesc, ai nației și ai Statelor în alcătuirea lor, nu erau decât clasele muncitoare și sărace, umilite și nedreptățite.

În tranșee, sub ploaie de gloanțe, țărănimea și muncitorimea și-au cunoscut puterea, și-au cunoscut drepturile, și-au dat seama de însemnătatea lor socială, ca făuritoare de averi, ca plătitoare de dări, ca susținătoare și apărătoare a Statului.

Clasele conducătoare înspăimântate și la strămoșe, au recunoscut totul, și-au recunoscut ticăloșia, au recunoscut nedreptățirea claselor muncitoare, și le-au făgăduit împlinirea dreptelor lor cereri.

În toate țările, în timpul războiului și după aceea, poporul a fost chemat la viața Statului, i-s'a dat și făgăduit legi de propășire și de ocrotire, i-s'a recunoscut drepturile la conducerea țării, iar prin Societatea Națiunilor, toate țările s'au legat să-și îplinească făgăduința prin legi de ocrotire socială.

Ceeace s'a întâmplat pretutindeni s'a întâmplat și la noi.

Aceasta dovedește potrivirea împrejurărilor în toate părțile lumii, precum și legătura sufletească care s'a făcut între toți luptătorii lumii.

Poporul a fost ridicat la viață.

În vechiul regat prin renunțarea clasei conducătoare și schimbarea constituției, în Basarabia prin revoluția din 1917 și hotărârea dela Chișinău, în Ardeal prin revoluția din 1918 și hotărârea dela Alba-Iulia.

În vechiul regat sub ocrotirea Măriei Sale Regelui, care a făgăduit ostășilor, când își jertfeau viața pentru țară, dreptate, în Basarabia și Ardeal prin voința norodului în primele zile a ruperei lanțurilor ce-l ținuse veacuri în robie, poporul și-a câștigat drepturile sale în viața comună, a căpătat dreptul de vot obștesc și pământ în proprietate veșnică, și legile cuvenite de ocrotire a muncii.

Improprietărea și votul obștesc au schimbat cu totul înfățișarea alcătuirei sociale din țara noastră. Am trecut astfel, prin cea mai mare revoluție prin care a trecut vreodată poporul nostru,

și aceasta fără frământări, fără vărsări de sânge, în chip firesc și ca un lucru de mult așteptat.

Țărănimea era ieri în cea mai mare parte lipsită de pământ sau cu pământ neîndestulător, fără altă puțință de viață decât munca brațelor ei pe ogorul proprietarilor mari, și deci supusă bunului plac al acestora și bunei lor voințe de a voi să le dea puțință de muncă și de hrană.

Era ieri stoarsă de puteri în munci fără preget, care îmbogățeau pe proprietari, fără ca să-i îndestuleze trebuințele ei.

Astăzi, țărănimea este stăpână pe brazda pe care a muncește, stăpână pe munca și rodul muncii ei, liberă pe ogorul ei.

Cea mai mare parte a pământului țării noastre a trecut în mâna țărânimii bogăția cea mai de preț a noastră este astăzi în stăpânirea acestei pătri. Astăzi țărănimea ține în mâna ei puțință de hrană a acestei țări, ea fiind singura producătoare și deținătoare de grâne. Ține în mâna ei puțință de export, adică de aducere de aur în țară ca preț al bucatelor noastre. Ține în mâna ei deci viața și buna noastră stare, bogăția sau sărăcia noastră.

Tot astfel, țărănimea era ieri lipsită de orice drept și puțință de a lua parte la viața politică, nedreptățită, înșelată și furată în alegeri și la reprezentarea ei, a dreptului ei în sfatul țării.

Astăzi țărănimea este, prin votul obștesc, hotărâtoarea singură a soartei sale. Trimețând în parlament oamenii ei, și reprezentanții ei fiind cei mai mulți, fiindcă țărănimea este cea mai numeroasă pătură a neamului nostru, legile pe care parlamentul le va da în noua sa formă, vor fi în folosul țărânimii, după cum cele făcute până acum erau făcute numai de reprezentanții bogaților și în folosul acestora.

Țărănimea hotărâște deci asupra ordinii, organizației și soartei țării noastre.

Aceasta bine înțeles în ipoteza respectului drepturilor constituționale și a legilor țării.

Puterea țărânimii e neînchipuit de mare, dar tot atât de mare îi e și răspunderea. În mâna ei fiind adevărata bogăție a țării și puțință de a o sărăci sau a-i da o propășire economică; în mâna ei fiind puțință de a face legi bune și drepte, și de a da țării și neamului nostru o îndrumare care să-l ducă spre împlinirea menirii noastre, țărănimea are soarta țării și neamului nostru în mâna ei, și prin aceasta o mare răspundere pentru viitorime.

Până acum, această nobilă pătură a neamului nostru și-a făcut datoria întregă și noi aceștia de astăzi, avem

a fi mulțumitori și a ne pleca genunchii în fața mormintelor acelor cari au suferit, au luptat și au murit pentru fericirea zilei în care trăim.

Țărănimea ne-a păstrat limba, ne-a păstrat credința, ne-a păstrat țara, ne-a păstrat ființa neamului nostru. Dacă astăzi, cu toată vitregia timpurilor trecute, suntem, ca popor, laolaltă pe vechiul pământ al strămoșilor noștri, una ca nație și ca ființă de neam; dacă astăzi pășim, alături de celelalte nații, spre desăvârșire și împlinire a chemării noastre în lumea civilizată; dacă astăzi suntem un Stat mare, puternic, bogat și cu făgăduințe mari, ei le datorăm.

Cu vânjoșie și neînfricare ni s'a păstrat ființa și ni s'a apărât cu sânge viața de neam!

Dacă așa a fost în trecut, putem fi siguri că atâta vreme cât soarta noastră va fi în mâinile țărănimei, ea se va găsi în mâini bune.

Din nefericire însă, țărănimea a fost ținută până acum în întunec și e cu totul nepregătită pentru această zi, când, cu mijloacele de cârmuire ale Statelor civilizate și de cultură, are a lua cârma țării noastre în mână. Prin firea și viața pe care au dus-o, țăraniii trăiesc singuratici pe glia lor, firele care îi leagă între ei sunt prea slabe și prea puține pentruca ei să alcătuiască un corp puternic, o pătură socială consistentă și deplin înțelegătoare a intereselor lor comune. Sufăr toți de aceleași rele, dușmanii tuturor sunt aceiași, este o singură cale de izbăvire și totuș niciodată țăraniii nu s'au gândit împreună, pe cale pașnică, pentru binele lor. Ba, dimpotrivă, de multe ori gelozia și invidia au săpat prăpastia între ei și mai curând au ascultat sfat străin care nu le-a dorit binele, decât glas cumpătat și minte limpede dintre ei. Țăraniii nu au înțeles până acum că în unire e puterea și cum ei nu au înțeles aceasta singuri, nu s'au găsit nici alții cari să le deschidă capul. Cine ar fi fost bucuros să treacă dreptul și puterea în mâna uriașului care dormea?

Nepregătită astăzi, țărănimea trebuie să facă totul și repede pentru a păstra marea putere pe care a câștigat-o, spre fericirea neamului și țării noastre. Ea trebuie să-și ia toate măsurile de apărare. Puterea țărănimii e mare, numai trebuie să și-o cunoască. Stăpânirea pământului și dreptul de hotărâre în treburile țării, țărănimea le-a mai avut în cursul timpurilor, dar pământul i-a fost luat prin înșelătorie sau cu puterea, și dreptul de hotărâre în treburile obștești, tot astfel.

Pământul acestei țări a fost în in-

tregime al poporului românesc, el însă a trecut, în țară, în mâna străinilor și boierilor, pe căi necinstite și fără dreptate, iar în Ardeal în mâna Statului și nobililor străini de neamul nostru. Pentru a lăsa să le cadă pământul în mâna boierilor, sau dușmanilor străini de neam, țăraniii au fost purtați în judecăți care i-au sărăcit, au fost înșelați cu fel de fel de mijloace care de care mai ticăloase, au fost jefuiți prin schingiuri sau de-a dreptul prin prigoniri sau biruri grele să-și părăsească averea și să fugă în locuri mai adăpostite, în codri sau munți. În vechiul regat se cunoaște numele unui boer de neam mare, bogat de nu-și putea socoti averile, dar nesăturat de nu mai avea pereche în lume. Acest mare boer, viță de domnitor și-a adunat moșii peste moșii, și-a adunat atât de mult pământ, că era cel mai mare stăpânitor de pământ din această țară, și cel mai bogat om dintre noi. Dar pe urma acestui dor de cuprindere mulți țărani au rămas pe drumuri, multe văduve și orfani au rămas fără pâine. Țăraniii pe moșiile lui erau robi și vechilii, îngrijitorii moșiilor acestui domn mare, erau adevărați călăi necruțători ai poporului. Fiecare țăran era îndatorat să-și aducă bucatele și întreg produsul muncii lui, la curte. Nu mai vorbim de gerutățile pe care administratorii moșiilor le făceau la predarea bucatelor, măsurate cu măsurile boerului anume construite, despre ouă însă merită să vorbim, fiindcă un lucru neînsemnat zugrăvește omul. Ouăle erau măsurate cu un inel, dacă ouăle treceau prin inel, erau date înapoi și țăranul era îndatorat să aducă altele. Parcă acesta putea fi făcut vinovat că gămile i-au ouat ouă mici. Iar dacă nu i-se ouau gămile, era îndatorat să cumpere și să aducă ouă după măsură — mari, frumoase, ouă domnești — dela alții.

Pământurile țărănești au fost cuprinse fără nici o lege și fără nici o dreptate. Țăraniii, căror boierul voia să le ia pământul, erau prinși, aduși la curte, siliți să dea actele moșiilor lor, uneori erau schingiuiți sau închiși în coșare unde li se făcea fum de băligar. Acolo erau ținuți, până ce, ne mai putând suferi usturimea fumului în piept și în ochi, iscăleau actul de vânzare de „bună voie“ a pământului către boier, și apoi li-se dădea drumul. Alteori, neputând să le ia pământul cu puterea, boierul îi dădea în judecată și puneau oameni de ai lui să jure că pământul e al său, nu al țăraniilor. În acest scop, puneau în opincile și cismele oamenilor săi pământ de pe moșiile sale, și aceștia jurau cu mâna pe cruce în fața judecății, că

pământul pe care stăteau era al boierului, și astfel judecata dădea dreptate boierului, iar țăraniilor li-se răpea pământul ce-l stăpâneau din moși strămoși. Toate aceste ticăloșii, și altele mii, nu erau cu puțință decât fiindcă acel boier era foarte bogat și atot stăpânitor în țara românească.

Oameni bogați mai sunt și astăzi, și atotstăpânitori de asemenea, ceea ce înseamnă că acei cari au primit astăzi pământ, dându-li-se înapoi ceea ce li s'a luat fără dreptate, pot să-l mai piardă și să rămâie iarăși fără pământ, dacă nu vor lua măsuri de apărare contra acelor cari nu văd cu ochi buni liberarea și ridicarea țărănimii.

Cât despre vot este zadarnic să mai vorbim, dacă țăraniii nu au fost vrednici să-și apere dreptul lor, faptul că l-au căpătat nu înseamnă nimic, și oricând în viitor le va fi călcat în picioare.

Astăzi țărănimea este stăpânitoarea pământului, stăpânitoarea celei mai mari bogății a țării noastre, ea, după cum am spus, este astăzi stăpânitoarea vieții economice, și cu toate acestea țărănimea nu-i mai folosită astăzi ca altă dată. Ea este nevoită să-și vândă bucatele cu preț scăzut, deabia de poate să-și scoată astfel cheltuielile, și aceasta nu întotdeauna. Pe vite nu poate prinde uneori, nici cât prețul pielii. Bani nu poate căpăta decât cu camete grozave. Și astăzi, când, cu oarecare avere mai mare, poate să-și sporească consumul, sute și mii de speculanți se abat ca corbii asupra ei, jefuind-o, înșelând-o, otrăvind-o.

Astăzi țărănimea are drept de vot egal cu toți, direct, pentruca fiecare să voteze pentru sine, și secret pentru ca nimeni să nu-i cunoască hotărârea din adâncul sufletului ei, cu toate acestea ea nu a avut până acum numai o singură dovadă că nu are deplina libertate a votului, și că sunt mijloace prin care să i se siluiască vrea.

Care să fie cauza acestei nepotriviri neînțelese?

Dacă cercetăm în adânc stările de astăzi, vedem că adevărata cauză a nepotrivirii dintre puterea de drept a țărănimii și puterea de fapt a ei, este împrejurarea că revoluția prin care a trecut țara noastră a fost lipsită de sinceritate. Marea revoluție din 1918 nu a fost nici o revoluție sângeroasă, astfel ca prin luptă, țărănimea să-și fi câștigat drepturile, contra unui dușman care i s'ar fi împotrivit, ceea ce ar fi avut ca urmare că țărănimea ar fi știut ce vrea, ar fi știut cât îi prețuiesc drepturile câștigate, fiindcă le-ar fi cunoscut prețul. Nu a fost nici o revoluție pașnică isvorâtă din

adâncă convingere a clasei conducătoare, din înțelegerea stărilor obștești, sau dintr'un înalt respect al dreptății. Din frică, sau dintr'o prevedere strâmt înțeleasă și iubitoare de sine, din grija de a nu-și pierde puterea, clasele conducătoare din Vechiul regat, au recunoscut dreptul țărănimii la pământ și la vot. Pilda împărțirii moșiilor din proprietatea nobililor ruși, germani sau maghiari, de către adunările naționale ale poporului românesc liberat de supt jug străin, nu putea să rămâie fără urmare în Vechiul regat, unde Măria Sa Regele Ferdinand, făgăduise pe front soldaților țărani, pământ și vot.

Recunoașterea drepturilor țărănimii de către clasele conducătoare nu a fost făcută cu sinceritate. Ele nu au arătat țărănimii ce decurge din drepturile ce i-au fost acordate, drepturi, care de altfel le-au fost date cu pre-făcătorie, căci legile de consfințire ale acelor drepturi au fost sucite și răsu-cite, și nenumărate măsuri au fost luate pentru ca să i-se ia țărănimii cât mai mult din ceea ce i-se făgăduise, și din ceea ce i s'a dat.

Clasele conducătoare nu au dat cu voie bună ceea ce au dat, și oricând ar fi gata să întoarcă înapoi stările de mai înainte.

Revoluția a fost lipsită de sinceritate din naștere, și trebuie muncit din răspuțeri, trebuie muncit cu pricepere și hotărâre pentru a i-se lecuî betesu-gurile cu care a venit.

Noua stare de lucruri a fost răsădită peste vechea stare, fără ca aceasta din urmă să fi fost nimicită, cum ar fi fost într'o revoluție sângeroasă, sau să fi fost înlăturată, cum ar fi fost într'o revoluție pașnică dar sinceră.

Noua stare în care țărănimia este atotputernică, a fost răsădită peste vechea stare, în care banul era atotputernic. Regimul banului, regimul capitalist trăește încă, are putere tot atât de mare ca și în trecut — poate mai mare încă — chiar și acum când s'a trecut puterea prin împărțirea pământului și votului obștesc, în mâinile poporului.

Țărănimia rămâne cu dreptul și capitaliștii cu puterea, țărănimia rămâne cu sărăcia și capitaliștii cu câștigul.

Prelungirea puterii regimului capitalist, cu toate urmările lui rele asupra vieții economice, astăzi, în noua alcătuire, încurcă toate lucrurile, strică buna ordine, aduce un amestec de puteri păgubitor pentru întreaga țară, păstrează stări de neînțelegeri și lupte de clasă.

Această stare nu mai poate dăinui și pentru întronarea unui regim firesc și după dreptate, este de absolută trebuință schimbarea regimului economic de astăzi.

Pentru ca puterea de fapt să fie în mâna aceluia care o are de drept; pentru ca să avem un regim de dreptate și de cinste, un regim de propășire pentru țara și neamul nostru, trebuie să înlăturăm prelungirea regimului economic capitalist potrivit cu domnia burgheziei, și născocit de ea pentru ea, nepotrivit cu democrația, cu

domnia poporului, cu domnia țărănimii; trebuie să înlăturăm urmările rele ale capitalismului exploatare asupra întregii vieți economice, asupra legăturii dintre păturile poporului nostru, asupra sufletului poporului nostru.

Dar care ar putea fi căile și mijloacele mai potrivite pentru înlăturarea domniei banului, pentru înlăturarea regimului capitalist, și făurirea unui alt regim mai drept, mai bun, și mai potrivit nevoilor de dezvoltare și de propășire ale mulțimilor?

N. Ghiulea

Personalitatea lui Lenin*

Un om dintr'o bucată: iată ce a fost Lenin, dublat cu un profund cunoscător al realităților înconjurătoare. Istoria nu cunoaște un alt om, care să fi mers, cu atâta limpezime, cu atâta siguranță, cu atâta precizie către realizarea vie a unui țel bine determinat. Dar iarăși, istoria nu cunoaște vre'un alt om, care să fi făcut, așa de deschis „mea culpa“ în fața propriei sale greșeli, luând un alt drum, în conformitate cu necesitățile noi ale mediului înconjurător. Lenin a fost mare în lupte, mare în victorii, mare în înfrângeri, mare în greșeli.

Un om de geniu — și ca toți oamenii de geniu, în politică, un erou al voinții. Un încăpățânat, s'a spus. Poate. Dar a dovedit, cu asta, că perzistența poate da roade nebanuite și în politică chiar. Meritul lui Lenin stă, în deosebi, în aceea că și-a realizat teoriile. El a sădit în țărâna Umanității răsădul unei plante noi și necunoscute. Planta a crescut, crește și va crește din ce în ce timp de șase ani sub directa lui oblăduire.

Ceea ce caracteriza — omeneste — persoana lui Lenin, era: simplicitatea. Lenin a rămas același, modest și neobservat personaj, în saloanele fastuoase ale Kremlinului, ca și în manskarda sărăcăcioasă a umilului cismar din Zürich.

„În toamna anului 1918 — ne povestește Maxim Gorky — am întrebat pe Dmitri Pavlov, un muncitor din Sar-mov, care e, după părerea sa, trăsătura cea mai caracteristică a lui Lenin. Iată răspunsul său: — simplicitatea. E simplu ca adevărul!“

„Deseori — ne mărturisește Guil-beaux — l-am întâlnit pe Lenin în biuro-ul său la președenția Consiliului Comisariilor Poporului. Nu dădea nici o atenție nici îmbrăcămintei nici hranei

*) Acest articol constituie Cap. II dintr'o lucrare mai mare „Lenin“, ce va trebui să apară în volum.

sale. Trebuia ca altcineva să i-le amintească. Se întâmpla uneori ca Lenin să primească cadouri dela țărani fructe, miere, făină, etc. El le trimetea pe toate, la popota Comisarilor Poporului. În toate împrejurările, oricât de critice, Lenin își păstra forța, speranța, certitudinea, optimismul său. Un optimism bazat pe un realism solid. Și râdea întotdeauna, cu un răs larg, râsul omenilor sănătoși, căci râsul exprimă sănătate.“ (H. Guilbeaux „Le portrait“ etc. pag. 143). Și în sensul aceluiași caracterizări, simplitatea unită cu abnegația, Gorky adaugă:

„În 1919, în timpul teribilului an de foamete lui Lenin îi era rușine să mănânce cele ce-i trimeteau tovarășii din provincie, soldați sau țărani.

„Când îi soseau coletele, Lenin, nemulțumit și confuz, se grăbia să împartă făină, zahăr, unt, tovarășilor bolnavi sau slăbiți de foamete. Invitându-mă să iau masa cu el, îmi spuse odată: „Vă voi servi pește afumat; l-am primit din Astrahan; și lovindu-se peste fruntea-i socratică, clipind din ochii cari vedeau totul, el adăugă:

— „Mi-se trimit mereu daruri. Cum să le înlătur acest obicei? Să le refuzi, asta i-ar supăra. Și în jurul meu atâta foamete! Oh! E absurd!...

„Nu obișnuia nici vin, nici tutun, absorbit de dimineața până seara la o muncă încordată, el era cu totul incapabil să se ocupe de el; dar supraveghea cu ochii atent viața tovarășilor săi.“ (M. Gorky „Lenin et le paysan russe pag. 202). S'a vorbit, deseori, despre cruzimea lui Lenin. I. Don Lévine afirmă chiar că avea vădite înclinațiuni dictatoriale. În cartea amintită mai sus, Gorky ne povestește intervențiile făcute pe lângă el, pentru a cruța dela moarte pe unii condamnați. Lenin îi aproba cererea, numai înainte de a-i face aspre observațiuni asupra faptului că legile revoluției cer moarte și sânge și că un om politic nu trebuie să se încurce în generozități.

„M'am întreținut uneori cu Lenin, asupra cruzimei tactice și moravurilor revoluționare.

— „Ce vrei? — îmi spunea el — surprins și iritat. Poți să fii uman în vârtejul ăsta sălbatic? Unde să găsim loc pentru bunătate și generozitate? Europa ne blochează, suntem lipsiți de ajutorul așteptat dela proletariatul european, din toate părțile ne asaltează contra-revoluția. Iar noi? Noi n'avem datoria, n'avem dreptul de a lupta, de a rezista? Nu, dă-mi voie, nu putem fi imbecili. Știm că ceea ce vrem noi, nimeni altă n'ar putea să facă. Credeți oare, că dacă aș fi convins de contrariu aș mai sta o clipă aicea?

— „Cine nu e cu noi — spunea Lenin, în altă ordine de idei — este contra noastră. În istorie, oamenii independenți sunt o iluzie. Nu există...“

„Dar, în dreaptă conștiință — se întreabă Gorky — până la ce punct e justificată, dacă nu e prea odioasă, hipocrizia acestor „moralisti“, cari ne vorbesc de ferocitatea sângeroasă a revoluției ruse, atunci când, în timpul celor patru ani de infam măcel european nu numai că nu avură nică milă pentru milioanele de oameni, ce erau suprimați, dar încă animau prin toate mijloacele „până la victoria completă“, acest nerușinat război?“

Iar în altă parte, tot Maxim Gorky, scrie:

„E de necrezut și de neadmis, ca oamenii condamnați de istorie la această contradicție inconciliabilă: a ucide pe unii spre a asigura libertatea altora, să nu îndure crude suferinți sufletești. Oamenii obligați să îndure această misiune sunt martiri, și niciodată conștiința mea nu-mi va permite să-i condamn.

„Este vorba de un om, care a avut îndrăzneala să înceapă procesul revoluției sociale europene, într'o țară unde un număr însemnat de țărani — sunt șasezeci de milioane — vor să ajungă burgezi cu reputație și nimic mai mult. Această îndrăzneală mulți o privesc ca o nebunie. Eu am început munca mea de instigator al spiritului revoluționar printr'un imn, închinat nebuliei celor viteji. A fost un timp, când o milă naturală pentru poporul rus mă împinsese a considera această nebunie ca o crimă (se știe: Maxim Gorky a fost, la început dușmanul neîmpăcat al bolșevicilor N. A.) Dar acum, când văd că acest popor știe să sufere cu răbdare decât să lucreze conștiincios și onest, eu cânt iarăș un imn închinat nebuliei sacre a celor viteji. Și printre dânsii Vladimir Ilici este cel dintâi și cel mai nebun.“ (M. Gorky „Lenin“ etc. pag. 14).

În schițarea mai departe a notelor caracteristice personalității lui Lenin, ne vom folosi, în bună parte, de excelentul cap. XII „Spiritul și caracterul“, din nu mai puțin excelenta carte a ziaristului american I. Don Lévine, intitulată „Lenine“. Autorul vorbește cu o imparțialitate vrednică, cu atât mai mult cu cât în capitolul următor se arată un adversar al comunismului și al marxismului.

Lenin scria simplu, nemesteguit, așa cum îi era vorbirea, așa cum îi era firea. Nu dădea nici o atenție stilului sau formei. Era însă preocupat exclusiv, de claritatea ideilor, ce avea să expună. Iubea poezia. Dar nu pe cea ultra-modernă. În orele libere îl puteai vedea citind din Shakespeare, Schiller, Byron. Poezii ruși favorizați erau Pușchin, Bariatinsky, Tinchev; se interesa mult și de folclor. Dar citea, în deosebi, cărți de sociologie și de istorie. Scaunele, messele, bibliotecile sale gemeau de mulțimea volumelor. Am arătat în biografie uriașa sa putere de muncă. Dintre politicienii moderni, Lenin era un mare admirator al lui Lloyd George, în timpul celui din urmă ministeriat al său, pe care-l socotea drept un om politic de mâna întâi. Pretindea chiar — în 1921 — să-i dedice una din cărțile lui — într'un spirit de ironie, bine înțeles, — și numai în urma insistențelor colegilor săi n'o făcu. Lenin mai iubea și muzica, mai ales pe aceea de un caracter simplu. În timpul șederii sale în Elveția, asista aproape zilnic, la concertele de cameră, pe cari emigranții ruși le organizau între ei. Înțelegea puțin lucru din artă, și mărturisea acest lucru deschis. Inșă ca recreațiune personală — arta nu-i era indiferentă. Următorul fapt ne dovedește acest lucru. Era o ședință a Comitetului Comisarilor Poporului. Cineva făcu propunerea ca să nu se mai joace piese de origină burheză sau cu mentalitate burheză, ca Traviata, Carmen, etc. Aceasta, se părea, era opinia dominantă. Din nenorocire, Lunaciarsky — comisarul artelor — lipsea. Atunci interveni Lenin: „Mi-se pare concepția tovarășului nostru puțin naivă în ce privește rolul și scopul teatrului. Teatrul e util, nu numai ca element de propagandă, ci și ca recreațiune a muncitorilor după o zi plină de trudă. E prea de vreme încă pentru a înlătura moștenirea artistică a burhezilor. Și acum, cei cari sunt în favoarea părerii mele să ridice mâna“.

Și — lucru ușor de înțeles — propunerea lui Lenin fu aprobată sgomotos.

Lenin ura retorismul.

El nu era un orator, în înțelesul

clasic al cuvântului. Nu avea verbul înflăcărat al lui Trozchey și nici dicțiunea impecabilă a lui Lunaciarsky. Detesta gesturile mari și adjectivele exagerate. Vorbia simplu, pe înțelesul tuturor, popular întotdeauna, uneori chiar vulgar, urmărind un singur lucru: să i-se înțeleagă gândul.

Lenin a mai fost și un mare educator. El dădea sfaturi practice și învățături teoretice tuturor camarazilor vârstnici, ca și tuturor camarazilor tineri, ale căror organizații el le încuraja cu fapta și cu vorba. „Nu este din natură un rebel — scrie I. Don Lévine — și psihologia sa nu este de loc psihologia unui veșnic nemulțumit; e spiritul său iar nu inima sa, care fac din el un revoluționar învederat. Se poate găsi în conformația sa urme de avocat, pentru că urmărește formele legale. El are pentru lege — respectul unui conservator și după el, o lege fie ea bună sau rea, trebuie să fie respectată. Acest bolșevic extremist, are o preferință excesivă pentru metoda constituțională a discuției în sânul comitetului sovietic. Ii place să tranșeze chestiunile pe bază de regulamente. Nu odată l'ai fi putut auzi: „în această chestie, e o rezoluție a congresului, care decide cutare lucru“, sau „privitor la această problemă e un decret al Sovietelor“, etc. (pagina 160 și 161).

După lege, Lenin are un mare respect pentru berea din München. Alcoolul nu-l atrăgea. Prietenii lui, nu-și amintesc să se fi îmbătat Lenin, decât o singură dată, în Ianuarie 1905, după o discuție furioasă cu menșevicii.

Era un jucător pasionat de șah. În fiecare zi, aproape, cât a stat în Elveția, își făcea partida obișnuită de șah, cu sahiștii reputați din Zürich și pe cari, se spune, îi bătea cu o regularitate uimitoare. Lenin mai era și un sportman desăvârșit. Umbla cu bicicleta; patina; inota; vâna; fotografia poziții frumoase. Avea o predilecție deosebită pentru copii și pentru pisic. Nu odată l'ai fi putut găsi pe Vladimir Ilici, în parcurile Zürich-ului, și, mai târziu, în grădinile Kremlinului, înconjurat de copilași mici, cu cari vorbea, se juca, cânta, fiind foarte fericit că se putea găsi în mijlocul lor. Știa să le găsească jocuri noi, pentruca să-i amuze. Din nenorocire — pentru el — Lenin n'a avut nici un copil. Ii plăcea iarăș, să se joace cu pisicile, căroră le dădea de mâncare și le curăța cu toată atenția.

Dar Lenin era și un soț credincios, un frate iubitor, un fiu plin de afecție. Iși iubea mama, care suferise atâta dela spânzurarea fiului ei mai mare

Alexandru, de către autoritățile țariste. Ea a murit în 1913, în Suedia.

Se arată întotdeauna plin de atenție față de sora sa Maria, care, cum ușor se înțelege, e bolșevică — și a fost chiar secretara *Pravdii*, la începutul revoluției.

I-s'a imputat lui Lenin, că a fost un om dur, aspru, un om, care nu cunoștea nimica din prietenie. În sprijinul acestei alegații, vine ruptura sa bruscă și atacurile sale furioase contra fostului său bun prieten Martov, șeful menșevicilor. Imputarea e nedreaptă. Lenin lovia curentul adversar, lovind în fostul său prieten, pe care, și așa — adversar — știa să-l stimeze și să-l aprecieze. Ne raportă Maxim Gorcky acest lucru: Intr'o zi, i-a spus Lenin: — „Ce păcat că nu e cu noi Martov! Ce tovarăș nestrămutat și ce om cinstit e!“ I-s'a mai imputat lui Lenin, logica sa prea dură. O logică de topor — cum i s'a spus. Un francez l-a întrebat odată pe Gorcky: — „Nu ți se pare că Lenin e o ghilotină, ce gândește?“ Dar logica lui Lenin era logica unui om dintr'o bucată, care a pus bariere de fier între tot ceea ce e burgez și tot ceea ce e proletar. Aceste bariere nu trebuiesc trecute, nici în ruptul capului.

Lenin era un mare cunoscător al realităților. Iși recunoștea oamenii. Iși înțelegea adversarii. Știa cu ce arme poate și trebuie să atace — la început — să se apere — mai târziu.

Nu avea scrupule morale. Nu știa ce sunt ele. Odată a falsificat rezultatul unei alegeri, într'un soviet muncitoresc, pentruca să iasă candidații săi. Altădată a sustras din casa partidului o mare sumă de bani, pe care a întrebuințat-o pentru propaganda fracțiunii sale.

Prădați — spunea el — căci prădăciunea voastră este răsunare, noi deți căci din sânge va ieși o viață nouă; frângeți legea burheză, căci ea e alcătuită de criminali! Tot ce făptuiți sau veți făptui iau asupra-mi!“

„Domnitorii — scrie Blum — vedeau în Lenin, un conspirator. Oamenii culți un distrugător social. Politicianii, un aventurier. Massa anonimă îl vedea într'o altă lumină. Pentru dânsa el era *papa* — și fiecare din cuvintele sale o indulgență.“

„Din satele depărtate ale Indiei — afirmă Gorcky — străbătând sute de verste prin cărările munților și prin păduri, în ascuns, riscându-și viața, ajung la Cabul, la misiunea rusă, indieni, cari gem sub jugul secular al funcționarilor britanici; ei ajung și întrebă:

— „Cine-i Lenin?“

„Și la cealaltă extremitate a lumii,

lucrători norvegieni s'aud zicând unui rus indiferent:

— „Lenin este flăcăul cel mai cinstit. El n'a avut încă păreche pe lume!“

Și o impresie personală:

Era iarnă. Frig. Zăpadă. Stăteam întristat și priveam vitrina unei librării, într'un oraș de provincie, port la malul Dunării.

Lângă mine vin doi ruși — așa par după vestiminte — îmbrăcați sărăcăcios, cu fața suptă de suferință, abătuți, îngândurați.

Pe umeri, purtau casmale, cu cari spărgeau gheața de pe străzi. Se uită în vitrină. Ochii lor încep, deodată, să răsfrângă bucurii tănuite. Amândoi, cu arătătorul întins spre vitrină, silabisesc greoi, în litere latine, titlul unei cărți, cu coperta roșie: „Biblioteque comuniste — Lénine.“ — spunându-și câteva cuvinte, neînțelese de mine, probabil rusește.

Și pentrucă îi priveam cu interes — plecară grăbiți la spartul ghietei, rușinată parcă de această desvăluire publică a sufletului lor desnădăjduit!

Așa îl privea norodul pe Lenin: drept luptătorul său nestrămutat!

*

În privința omului politic, care a fost Lenin, cităm minunata caracterizare a lui Oscar Blum:

„Lenin este matematicianul cel mai rece din rândurile socialismului contemporan. El încheie șirul bărbaților de stat europeni, care începe cu Gambeta și Bismarck și este încheierea cea mai desăvârșită a acestui șir. Toți ceilalți au adus în politică prejudecăți personale, pasiuni individuale. El este singurul, care privește politica ca o problemă cu desăvârșire obiectivă. Cugețarea sa politică se desfășoară cu promptitudinea automată a unei mașini de calculat. El înfățișează procesul de gândire abstract și impersonal al unui mecanism însuflețit și organizat cu minunăție, care s'a pus în serviciul unui anumit partid. El nu cunoaște scrupule, remuscări sau în general impedimente sufletești. El este cea mai pură și desăvârșită incarnație a omului politic din vremurile noastre. Lenin a fost singurul om treaz între atâți somnambuli ai revoluției. Aproape toți erau cu mâinile legate prin fraze și iluziuni, prin principii și teze. Lenin privea realitatea cu ochiul liniștit al experimentatorului.

„Destinele viitoare ale revoluției din Octombrie — orișice s'ar întâmpla — vor fi purtate de alții. Alții, cari sunt lipsiți de conștiință, aventurieri sau mai egoiști. Lenin a dus la îndeplinire opera sa. Alții o vor purta pe umeri — acum vor putea.“

O frază spusă de Lenin, îl caracterizează de minune

— „Pentru voi teoria, ipoteza nu e un lucru sacru, ci numai un mijloc de acțiune intensă!“

Practica, fapta, acțiunea trec pe primul plan la Lenin.

Le studiază pe acestea. Le combină; le socotește; le așază: cu capul său de matematician social — cum i-a spus Oscar Blum. Și cu toate acestea, Lenin rămâne îndeosebi un lucru: *voință*.

Voință uriașă, voință de fier, voință, care a spart zidurile țarismului și sapă temelile capitalismului mondial.

A vrut să înfrângă realitatea. Nu a putut însă. A fost un înfrânt al realității. Revoluția mondială n'a venit

Revoluțiile din Bavaria, Germania, Ungaria, Bulgaria n'au reușit. Țăranii n'au primit comunismul terenurilor. Industria socializată — dar dezorganizată — n'a mers.

Meritul lui cel mare este că și-a recunoscut înfrângerea și s'a plecat realității, decretând capitalismul de stat, prin noua politică economică.

Și tocmai pentru aceia, Lenin trece printre marile capete politice moderne. Bismarck — reacționarul — a fost un mare om politic, fiindcă și-a înțeles vremea și, contra dorinții lui personale, a dat sufragiul universal. Lenin iarăș a fost un mare om politic, pentrucă și-a înțeles vremea și contra dorinții lui personale și convingerii lui hotărât comunistă a inaugurat capitalismul de stat — pentrucă trăim în era capitalismului.

A înțelege rosturile vremii și bătaia vânturilor sociale: iată calitatea de frunte a unui mare bărbat politic.

Și Lenin a fost unul!

N. N. Matheescu

Cronică mărunță

— În revista italiană „La Rivolta Ideale“ din 27 Iunie d. Clandiu Isopescu publică un foarte solid documentat articol, îndreptat împotriva propagandei maghiare în ziarele italiene. În aceeași revistă (No. din 4 Iulie) d-sa traduce schița „Grivei“ a lui Emil Gârleanu, precedându-o de succintă caracterizare a autorului. Tot d-sa traduce în ziarul „Il Piccolo“ (30 Iunie—1 Iulie) schița lui Caragiale: „25 minute“.

— „Kölner Vierteljahrshefte für Soziologie“ (No. 4, 1926) publică sub semnătura d-lui Tr. Brăileanu o succintă expunere a apariției, dezvoltării și situației actuale a sociologiei în România. În aceeași serioasă publicație, d. N. Petrescu prof. la Universitatea din București semnează o dare de seamă asupra „Sociologiei Generale“ a d-lui Tr. Brăileanu.

Filozofia socială a lui Henri de Saint-Simon

Organizarea politică a Europei.

Un alt aspect interesant al preocupărilor lui Saint Simon sunt considerațiile sale asupra unei orânduiri pacifice a Europei. După un St. Simon, inițiator al pozitivismului și al sociologiei, întâlnim un St. Simon profet al „Societății Națiunilor”¹⁷. În preajma congresului dela Viena (1814) el redactează împreună cu A. Thierry, istoricul celebru de mai târziu, o broșură intitulată „De la reorganisation de la société européenne ou de la nécessité et des moyens de rassembler les peuples de l'Europe en un seul corp politique en conservant à chacun son indépendance nationale.”

Filozoful vizionar și tânărul său discipol în cuvinte entuziaste fac apel la monarhii Europei și la parlamentele franceze și engleze pentru a făptui opera adevărată de pacificare a Europei. Programul spiritului — spun ei — a fost continu și fiecare din secolele trecute poartă pecetea marilor curente de idei, a căror succesiune formează istoria neamului omenesc. Secolul al XVI-lea a fost al teologilor, secolul al XVII-lea al artelor, scriitorii secolului al XVIII-lea au fost mai ales filozofi și moralști. Ei au criticat prejudecățile și superstițiile cari formau baza vechilor instituții sociale. După acest secol al criticii și al revoluției, trebuie să urmeze un secol care să pună temelia unor nouă așezăminte sociale. Lumea nu mai poate fi guvernată prin vechile instituții, emanate din superstiții și prejudecăți și nu poate nici să rămână mai departe în haosul rezultat din revoluție.

Istoria ne arată că acei monarhi au fost mai mari și au făcut mai mult bine popoarelor, care au înțeles spiritul vremii în care au trăit și și-au conformat acțiunile. Astfel Enric al VIII-lea în secolul al XVI-lea a sprijinit teologia, Ludovic al XIV-lea în veacul al XVIII-lea a fost protectorul artelor, iar în secolul al XVIII-lea Caterina a Rusiei și Frederic cel mare au fost amicii filozofilor. Rămâne ca monarhii Franței și ai Angliei să sprijinească cu puterea lor ideile constitutive și organice, care vor așterne un nou fundament politic Europei. La rândul lor parlamentul francez și englez trebuie să-și unească influența și voința cu puterea monarhilor. Căci spun autorii „ce poate acel, care scrie, este de-a

arăta, ce este util; a-l executa incumbă acelora, care dețin puterea.”

Până la veacul al XV-lea Europa a avut un statut organic uniform, datorit supremației spirituale a papei și a clerului catolic. De asemenea instituțiile sociale erau orânduite prin feudalitate, și feudalitatea era aceeași în toate statele Europei. O ierarhie aristocratică în biserică și una la fel în instituțiile laice asigurau coeziunea statelor europene, creșteau solidaritatea între ele și garantau pacea creștină a lumii. După reforma lui Luther această solidaritate se vede slăbită și distrusă treptat, tocmai prin dispariția forței coactive a religiei catolice. Tratatul dela Westfalia, care este de obicei considerat, ca sfârșitul războaielor religioase, ca o adevărată operă de pacificare, nu face altceva prin noua ordine stabilită, prin așa numitul echilibru al puterilor, decât să organizeze războiul. „Europa a fost împărțită în două confederații, silindu-le să se păstreze egale; aceasta a însemnat a crea războiul și a-l nutri în chip constituțional, căci două ligi de forță egală sunt necesar rivale și nu există rivalitate fără războiu.” Fiecare stat voind să-și mărească forța militară, armate uriașe au apărut în întreaga Europă și după acest tratat războiul rămâne starea ei obișnuită.

Care este remediul de-a curma veletățile de cucerire ale diferitelor puteri și de-a întrona o pace perpetuă în Europa? La aceste întrebări autorii răspund prin două soluții una generală și definitivă și alta imediată și relativă. Toate statele europene — spun ei — trebuie să se organizeze din nou în chip uniform primind instituțiile politice omogene, reclamate de starea prezentă a civilizației. Aceste instituții sunt acele ale regimului parlamentar după modelul englezesc¹⁸. Când prin forța lucrurilor ele vor fi instaurate peste tot și regimul parlamentar va fi introdus în Europa în chip definitiv, creierea unui parlament comun european, a unui suprastat va decurge logic din similitudinea organizării statelor naționale. Dar ca aceste instituții să fie durabile, ele trebuie să prinză rădăcini adânci în moravuri și sentimente. Ele trebuie să rezulte dintr'o voință comună, dintr'un spirit de solidaritate „care într'o guvernare na-

¹⁸ St. Simon se mai pronunță favorabil pentru regimul parlamentar și democratic într'un articol din jurnalul liberal „Le Censeur” și în scrierile sale prime. Pe urmă când în sistemul industrial el introduce „aristocrația de capacitate” el va ataca regimul parlamentar englez.

țională, naște din patriotismul național și care în guvernarea europeană nu poate să provină decât dintr'o mai largă generalitate de vederi, dintr'un sentiment mai vast, ce s'ar putea numi patriotismul european”¹⁹. Conform determinismului său istoric St. Simon credea că unificarea Europei va decurge necesar din progresul instituțiilor. Dar pentru a grăbi realizarea acestei unificări și în consecință creierea păcii, de care Europa epuizată în războaie are cea mai urgentă nevoie, el propune ca soluție imediată o înțelegere între Anglia și Franța, lăsând la o parte egoismul și rivalitățile, pentru a se pune în fruntea mișcării de liberare și emancipare a popoarelor. „Fără îndoială va sosi vremea, când toate popoarele Europei vor simți că înainte de a se coborî la interesele naționale trebuie orânduite punctele de interes general; atunci relele vor începe să se micșoreze, agitațiile să se liniștească, războiul să se stângă; într'acolo tindem fără încetare, într'acolo ne răpește avântul sufletului omenesc! Dar ce este oare mai demn pentru prevederea omului, de-a se târî sau de-a alerga către această țintă?” Autorii termină printr'o evocație a viitorului omeniței de-o rară frumusețe poetică:²⁰ „Imaginația poezilor a surghiunit epoca de aur la leagănul neamului omenesc, într'o vreme de neștiință și brutalitate; mai curând ar trebui, ca epoca de aur să fie situată pe atunci. Epoca de aur a neamului omenesc nu este de loc înapoia noastră, ea este înaintea noastră, ea este în perfecțiunea ordinii sociale; părinții noștri n'au zărit-o, copiii noștri vor vedea-o într'o zi; este datoria noastră de a le deschide calea.”

Ideile lui St. Simon din această broșură iau o formă practică precisă, care ne surprinde prin bunul simț al observațiilor și prin justetea previziunilor. Societatea națiunilor, plebiscitul în caz de anexare de teritorii nouă, aplanaarea pacifică a conflictelor prin arbitraj, critica nesincerității sistemului de pace prin echilibrul de puteri, prin așa zisa garantare reciprocă, toate aceste idei sunt în nucleu în planul său de organizare a Europei. El este pătruns de-un suflu optimist și entuziast. El

¹⁹ Când d. Briand rezumând impresiile sale dela conferința din Locarno a declarat: „La Locarno am vorbit pentru prima dată o limbă nouă, am vorbit limba europeană”, era în spiritul lui St. Simon, care o sută de ani în urmă profetia acest patriotism european.

²⁰ Forma acestei scrieri este superioară formei din celelalte opere ale lui St. Simon. Se observă stilul poetic și talentul literar al colaboratorului său: A. Thierry.

¹⁷ v. Les prophéties d'un „Habitant de Genève” Henri de Saint-Simon, articol publicat de Ch. Bouglé în „Revue de Genève (1925 Martie).

este prima manifestare conștientă de solidaritate europeană, primul apel la o înfrățire a popoarelor și a patriilor în numele unui principiu superior. Internaționalismul său pacific se apropie printr-o latură de internaționala patriilor proletare, așa cum a preconizat-o Jaurés.

(va urma)

Petru Drăghici

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

„Gazda cu ochii umezi” e titlul unui volum de schițe apărut în biblioteca Dimineța No. 58 și datorit d-lui George Mihail Zamfirescu. Deși s'a afirmat de mult cu un talent viguros, cu o notă nouă în stilul său discriptiv omenesc, autorul „Flamurei Albe”, al „Cuminecătorei” și al volumului de față, trăește ascuns în lumea celor modești, fără a râvni să facă larmă în arena cercului literar.

Abandonând poezia, George Mihail Zamfirescu scrie proză, însuflețită de o subtilitate poetică și un realism puternic.

În „Mici necazuri” autorul ne filmează un spital cu durerile și tragediile lui și cu bucuria omului ce și-a căpătat o odraslă.

În „Simplu” omenia unor haimanale ce menajează trupul unei prostituate, pentru că îi înțelegeau durerea ei de desmostenită, durere, care era și a lor.

„Gazda cu ochii umezi” e o mică tragedie a două suflete sărace împreunate de soartă la un loc, iar „Conacul”, schița cu dimensiuni mai proporționale, ne oglindește două lumi diferite, cu patimile, cu simțurile și sufletul lor.

Puterea de creație a d-lui Zamfirescu se afirmă nu numai în alegerea subiectelor care nu sunt dulcegării sau simple banalități, ci mai mult în modul lor de descriere. Ne pierzând caracterizarea fiecărui detaliu, ni-l redă conchis, stilistic șiefuit, fără a cădea în păcatul vorbăriei de clacș. Personajele lui nu se întind la vorbă și-și înțeleg durerile în cuvinte mult tălmăcitoare.

Incredzător în talentul destul de promițător al d-lui George Mihail Zamfirescu, așteptăm dela d-sa o muncă rodnică, care să-l impună și celor nepăsători. (I. M.)

J. Mehedintianu

BIBLIOGRAFIE

Biblioteca agricolă populară No. 33 „Bobile viermilor de mătase” de N. Roșianu, inspector agricol. — Prețul 5 lei.

Biblioteca agricolă populară No. 34 „Pepiniera de pomi roditori”, de D. I. Ștefănescu. — Prețul 5 lei.

Biblioteca agricolă populară No. 33 „Despre sămânță și semănat”, de Ioan G. Botez, prof. de agricultură. — Prețul 5 l.

„Biblioteca Minerva” No. 127 și 127a. de Leon Tolstoi. „Cazacii” vol. II., traducere de Ernest Ene. — Prețul 9 lei.

Generalul Teodor Teutu: „Carnet de Câmp” (luptele dela Cerna). Tip. Românească, Ploști 1926. Lei 80.

Politicianismul și cultura națională

Dacă d. Rădulescu-Motru ar încerca să-și pună la zi studiul devenit clasic pentru împrejurările dela noi, desigur că ar avea multe constatări noi de înregistrat și mai multe adăugiri de făcut la capitolele scrierii d-sale.

Definind „politicianismul” o „practicare meșteșugită a drepturilor politice prin care câțiva dintre cetățenii unui Stat tind și, uneori reușesc să transforme instituțiile și serviciile publice din mijloace pentru realizarea binelui public, cum ele ar trebui să fie, în mijloace pentru realizarea intereselor personale”, d. Motru adăuga că „politicianul este purtătorul spoelii de civilizațiune și, prin aceasta, dizolvantul cel mai puternic pentru unitatea vieții naționale a popoarelor tinere...”

Transpunând aceste definițiuni în realitatea vieții noastre publice de după război și după ce am realizat visul unității naționale, ne vom convinge imediat că procesul dizolvării vieții naționale a ajuns într'un stadiu cu mult mai grav decât la epoca apariției studiului d-lui Motru.

Azi, politicianismul și politicianii au răsturnat scara tuturor valorilor sociale, au inversat ierarhia logică și necesară pentru viața și consolidarea Statului și au trecut munca și cinstea printre noțiunile bune doar la muzeul de anti-chități. De aci, scăderea generală a prestigiului autorității și instituțiilor de Stat, de aci sentimentul obștesc de instabilitate și nesiguranță în ordinea morală după cum, în cea materială, nu ești sigur de azi pe mâine dacă banul tău agonisit prin muncă nu-ți va fi răpit prin violență ori prin fraudă.

Ca o ilustrare a răsturnării valorilor sociale, și inversării ierarhiei sociale este caracteristică scena petrecută anul trecut în gara unui oraș de peste Carpați, scenă prinsă și redată într'un ziar local. Pleca spre Capitală un fost diacon transformat în bărbat politic și care a făcut ocolul tuturor partidelor din țară de când s'a înfăptuit România mare. Printre însoțitorii de pe peron ai „șefului” (căci fostul diacon devenea acum șeful secției locale a marelui partid de guvernământ X) se afla și un fost protopop localnic, devenit director de bancă și om politic în acelaș partid. În clipa când „șeful” dădu să urce în vagon fostul protopop se repezi să-i deschidă ușa fostului diacon, ceea ce a provocat, din partea unui preot prezent care prinsese mișcarea, observația glumeată: „s'a întors lumea pe dos, d-lor: până acum știam că diaconii deschid ușile

vlădicilor, azi văd, însă, că protopopii le deschid diaconilor.”

Întoarcerea lumii pe dos, răsturnarea erarhiei sociale și stabilirea unei scări noi de gradăție nu după merite, talent, cultură și cinste, ci după îndrăsneală nerușinată și șmecherlăc în exploatarea naivității votului universal sau a slăbiciunilor personale ale puternicilor zilei, toate acestea sunt opera nefastă a politicianismului român în perioada de după război.

Capitolul privitor la cultura națională fiind prea vast ne vom mărgini să examinăm influența politicianismului numai asupra învățământului public începând dela școala primară și terminând cu Universitatea.

În primul rând, lipsă de elemente pregătite din punct de vedere didactic pentru mulțimea locurilor vacante ce au rezultat din sporirea granițelor cât și din aflulxul mai accentuat după război la carte al țărâniei improprietărită și cu drept de vot. Nevoia de a sparge blocul imens al analfabetismului rural într'o țară cu vot obștesc și cu o țărânie de mici proprietari, a impus graba înființării de noi școli primare și graba construcțiilor școlare. Trebuia să câștigăm repede timpul pierdut în mica Românie, cu colegii electorale censitare și cu latifundii parazitare, în decurs de atâtea decenii de când eram independenți... Mișcarea admirabilă stimulată de sus și căreia i-s'a răspuns de jos printr'un surprinzător avânt contributiv la nouile construcții școlare. Din nenorocire, s'a săvârșit în materia aceasta o imensă greșală de perspectivă: s'au confundat construcții școlare cu școala însăși, cu învățământul primar, a cărui existență și bună funcționare cere, înainte de toate, un corp didactic bine pregătit, conștient de misiunea lui și entuziasmat întru îndeplinirea acestei misiuni. Realitatea ne spune că acest corp didactic bine pregătit nu se putea inventa și, prin urmare, a trebuit să fie în bună parte improvizat, — iar cât despre entuziasmul lui, la îndeplinirea înaltei misiuni, de unde să mai fie când bieții oameni n'aveau asigurată nici strictul necesar vieții?

Fără teamă de exagerare, am putea spune că pe măsură ce a sporit numărul clădirilor școlare a scăzut nivelul corpului didactic respectiv și s'a ruinat din pricina proastei salarizări, entuziasmul la muncă al elementelor bune din învățământ.

Lăsăm la o parte amestecul direct al politicianismului printre învățători

și preoți, ca și vrajba strecurată în lumea satelor tocmai prin elementele cele mai chemate să asigure unitatea morală și tăria de caracter a marilor pături populare.

În învățământul secundar situația nu se prezintă mai bine. Și aci, dela prima examinare obiectivă, aceiași grabă de a înființa noui școli pentru satisfacerea combinațiilor electorale locale, fără nici o preocupare serioasă de recrutarea personalului didactic respectiv, împutinat încă prin efectele războiului, sau de înzestrarea cu materialul necesar pentru un învățământ secundar demn de titlatura lui. Deci, corp didactic improvizat, salarizare de mizerie, lipsă de orice control serios asupra activității didactice, slăbirea influenței educative și instructive a școlii secundare și, ca o încoronare finale, absolenții de liceu cu desăvârșire nepregătiți.

Alarmă asupra primejdiei a venit dela Universitate, unde toate aceste elemente dădeau năvală, incapabile să-și asimileze cunoștințele de specializare universitară, dar grăbite să obțină titluri academice pentru parvenirea în viață. Turburarea vieții universitare în decurs de atâția ani n'a fost numai efectul unor perfide încurajeri politice, ci și un rezultat direct al nepregătirii din învățământul secundar. Vremurile excepționale de război ajunseseră un pretext curent pentru liberarea de diplome Universitare excepționale...

Când s'a instituit bacalaureatul în anul trecut a fost o lovitură fără precedent în istoria învățământului public românesc. Victimele nevinovate ale unui întreg sistem nenorocit au căzut tocmai școlarii nărăviți și familiile lor... O vestită circulară a ministerului instrucției către direcțiile școlilor secundare constata debandada orelor nefăcute, a materiilor neisprăvite an după an și a căror consecință a fost și continuă să fie hecatomba candidaților la bacalaureat... Dar ministerul se făcea a uita propria 'i vină în materie prin înmulțirea școlilor secundare fără personalul și materialul necesar, prin extenuarea profesorilor secundari cu programe de 5 ore zilnic de cursuri, prin descurajarea elementelor bune și îndepărtarea lor de școală din cauza salarizării de mizerie, etc., etc. Circulara ministerului scăpa din vedere un adagiu străvechi cu aspecte morale și juridice: *nemo auditur propriam turpitudinem*...

Rezultatele primelor examene de bacalaureat și unele răspunsuri la întrebări elementare din istoria națională sau din geografia țării merită să fie colecționate special și tipărite

într'o broșură festivă pentru înfierarea politicianismului anti-cultural de după război...

Numai ținând seama de vina directivelor de sus, de politica învățământului făcut dela ministerul respectiv ne putem explica îndrăzneala candidaților căzuți la bacalaureat de a ataca pe examinatori sau inconștiența părinților celor respinși la bacalaureat de a alcătui un soviet protestator în Arenele romane din Parcul Carol.

Dacă totul se făcuse în funcție de voturi sau de alte combinații electorale locale, pentru ce părinții și cu odraslele lor căzute la bacalaureat n'ar grupa compact voturi care să provoace revărsarea râvnitelor diplome necesare în viață?

Răspunsul dat la ordinul circular al ministerului instrucției publice prin d. Fortu, președintele Cercului profesorilor secundari din București, a restabilit adevăratele răspunderi în materie de învățământ public.

Dacă, după această ochire fugară, ajungem la Universități apoi toate triste constatări își primesc suprema încoronare.

Printr'o concepție fundamental greșită, care vrea să facă din școala primară temelia întregului nostru învățământ public, politica școlară de după război a nesocotit cu desăvârșire nevoile universitare de personal și material. Intreaga problemă a cărții a fost privită pe dos scăpându-se din vedere că Universitățile, neglijate sau desorganizate, nu vor putea da decât liberi profesioniști neisprăviți și cu atât mai primejdioși, iar în materie de învățământ profesori secundari și normali slabi din mâna căroră, la rândul lor, vor eși învățători sau institutori și mai slabi.

Pentru formarea și recrutarea corpului didactic universitar nu s'a făcut nimic temeinic și metodic. Am rămas doar tot la prevederile vechei legi în cadrul căreia politicianismul de partid și-a făcut, după război, și mai mult mândrele prin aplicarea faimoaselor art. 81 și 84 la numirea de profesori universitari. Nemulțumit încă de aceste porțițe larg deschise, același politicianism a încercat în primăvara anului cor., printr'un proiect de lege din inițiativă parlamentară, să transforme în catedre și'n profesori o serie întregă de conferințe și pe conferențiarilor respectivi. În modul acesta, tot controlul necesar la recrutarea corpului didactic universitar se mărginea pur și simplu la aprecierea binevoitoare a unor majorități parlamentare, alese cum și dintre cine se aleg, de a decerna titlatura necesară băeților devotați din club. În definitiv, dacă partidul a-tot-

puternic când este la guvern te poate face orice, independent de pregătire sau de însușiri, de ce să nu te poată așeza și pe catedra universitară în afară de ipoteza art. 84 din legea specială?

Când vorbim, însă, de pregătirea și recrutarea corpului universitar nu putem trece cu vederea situația materială a profesorilor. Ei bine, aci vom avea să constatăm cea mai isbitoare nepăsare din partea Statului față cu salariații lui: comparativ cu ceilalți membri ai corpului didactic, precum și cu ceilalți salariați din armată ori magistratură, profesorii universitari au rămas până azi cei mai nesocotiți. Ca elemente de comparație este destul să notăm că un agregat de Universitate primește azi, în România mare, cam tot atât cât un tânăr sublocotenent abia eșit de pe băncile școlii militare sau cât un ajutor de judecător abia eșit din examenul de licență.

Se înțelege că, în asemenea împrejurări, cariera universitară nu mai prezintă nici o atracție, iar elementele bune se duc, firește, spre ocupațiuni care să le asigure cel puțin strictul necesar vieții.

Dacă trecem la înzestrarea cu material a Universităților, laboratorii, cărți, săli de cursuri și de seminare, etc., apoi aceiași tristă constatare făcută cu privire la personal se repetă. Pretutindeni, afară de foarte rari excepții, debandada, uitare și neglijență...

În această ordine de idei, nu putem trece mai departe fără a aminti strigătele de alarmă ale Universității din Iași, zadarnic repetate prin glasul rectorului respectiv, d. dr. Slătineanu. S'ar părea că dintre cele 4 Universități ale țării, cea dela Iași a Moldovei întregite se bucură de o uitare și o neglijare specială, datorită nu știm căror combinațiuni de politică internă, deși în cadrul grijilor de politică națională și externă această Universitate s'ar cuveni să ocupe primul plan al sforțărilor de înzestrare și întărire...

Iată pentru ce voi termina cu apelul revenirii la carte și cu indemnul către politicianismul fără scrupule și fără meserie — căci politica votului universal tinde, la noi, să devină apanajul exclusiv al oamenilor fără meserie precisă, fără un rost în viață — să asigure culturii locul ce i-se cuvine în opera consolidării naționale. Căci România mare, realizată prin arme și prin diplomatie, nu se va putea menține și întări decât prin carte, prin temeinică învățatură și prin activitatea științifică a Universităților care să justifice locul mai larg al neamului românesc dobândit la masa cea mare a popoarelor lumii.

N. Dașcovici

Apărarea națională

Inconjurați de dușmani ireductibili, suntem într-o situație grea și nesigură. Avem datoria să luăm grabnic, măsurile de apărare și de întărire a neamului nostru. Imprejurările sunt astfel însă, că apărarea neamului este o chestiune mai mult de întărire morală de cât materială a lui. În curând baionetele, tunurile și aeroplanelle noastre vor fi insuficiente pentru a ține piept asalturilor dușmanilor, cari, astăzi, folosesc căi și mijloace noi. În curând vom fi puși la încercări, din care nu vom ieși învingători de cât dacă rezistența sufletească a neamului nostru nu va fi înfrântă. În războiul ce vine armele de fier și foc vor fi ultimele care vor fi folosite în luptă.

Pentru creierea unei rezistențe sufletești a neamului nostru este de absolută trebuință să se ridice sentimentul moral, să se realizeze o înălțime sufletească, o înălțime morală. Avem trebuință de creierea unei țări morale superioare, pentru a impune prin ea tuturor, atât dușmanilor cât și prietenilor, și apoi pentru a realiza prin ea unirea și potențarea tuturor forțelor noastre. Numai prin atingerea unei înălțimi morale impunătoare ne vom reduce dușmanii care să ne atace, ne vom spori prietenii care să ne apere, și vom putea folosi cu izbindă armele de apărare care ne stau la îndemână. Astăzi nu mai sunt nici revendicări naționale, nici revendicări social-economice care să susție o rezistență eroică, fondul acestei rezistențe zace astăzi pe sentimente și elemente de conștiință cu mult superioare, cu mult mai abstracte și mai delicate.

Rezistența sufletească a neamului trebuie să fie astăzi preocuparea de fiecare zi a conducătorilor neamului nostru, trebuie să fie ținta tuturor educatorilor și îndrumătorilor acestui neam.

Nu putem spera să ajungem la această rezistență dorită și la înălțimea morală găsită cu totul necesară, decât printr-o puternică educație morală și socială a poporului, prin ridicarea sentimentelor celor mai alese, prin ridicarea sentimentului de cinste, de ordine, de respect de lege și de drepturi, prin înălțarea sentimentului de umanitate, dreptate socială, pace, civilizație.

Această educație a poporului, pe care trebuie să se întemeieze în primul rând apărarea națională, trebuie să fie întâia noastră preocupare și trebuie să socotim ca dușmani ai ne-

mului pe acei care se opun ei, sau prin actele lor dărâmă ceea ce alții, cu dor de țară și străduință, clădesc.

Statul, care, în primul rând el, este interesat de realizarea unei țării morale superioare a întregului popor, are datoria să vegheze ca educația morală și socială a poporului să fie făcută cât mai desăvârșit, și el singur să desăvârșască această educație prin toate mijloacele. El are datoria să pedepsească și să elimine din societate pe acei cari se opun sau stânjenesc această desăvârșire.

Este aci o datorie a Statului tot atât de importantă ca și aceea de a ridica cetății, de a croi drumuri strategice, de a ridica o armată puternică bine instruită și bine înzestrată, de a lua măsurile necesare de apărare a țării contra oricărui atac dușman. Nu poate exista biruință materială, fără susținerea sufletească și morală a sforțurilor fizice.

În țara noastră acest adevăr de mare preț este nesocotit.

În primul rând alcătuirea noastră de Stat, alcătuirea societății noastre e falsă. Totul este clădit pe o minciună. Contractul social nu mai există, a fost de nenumerate ori călcat în picioare. Trăim ca Stat independent în virtutea inerției, prin puterea unui aparat administrativ, și printr'un echilibru de forțe extern nu intern.

Statul românesc nu este un Stat în adevăratul înțeles al cuvântului, oricum nu unul civilizat.

Cine are răspunderea conducerii acestui Stat, puțin îi pasă dacă va fi bine sau rău condus, bine sau rău gospodărit, dacă poporul va fi mulțumit sau nu în el, dacă averea publică va fi sporită sau jefuită.

Statul românesc este, de fapt, nu o alcătuire socială în care fiecare cetățean să trăiască conștient în el, să cunoască raporturile precise între cetățeni, raporturi care să nu poată fi schimbate după bunul plac al cuiva, să-și cunoască drepturile și datoriile sale, și să lupte conștient la îmbunătățirea raporturilor sociale, pentru a se simți cât mai bine în el. Statul românesc este o putere nelimitată, neorganizată și nereglementată care se acordă, fără răspundere, unui număr restrâns de oameni, grupați într-o bandă, cu dreptul de a folosi administrația, instituțiile și armele unui teritoriu pentru jefuirea, exploatarea și folosirea după bunul lor plac a locuitorilor ce întâmplător locuiesc acel teri-

toriu, precum și a cinstei demnității, muncii, averii acelor locuitori, adică a bunurilor lor fizice și morale.

În aceste împrejurări, Statul nu mai e o entitate etică, ci un mijloc de exploatare, pentru fericirea câtorva, care în definitiv au știut, știu, și vor ști să fie fericiți în orice împrejurare, în orice situație a Statului. Statul românesc nu are a urmări realizarea unei înălțimi morale a nației, nu are a veghea asupra unei educații morale sau sociale, fiindcă conducătorii lui nu au, nu pot avea asemenea preocupări.

Toate energiile și însușirile mari ale poporului nostru sunt zilnic măcinate de o nesfârșită serie de abuzuri, nelegiuiri și nedreptăți. Nu este lege care să nu fie nesocotită, nu este drept necălcat. Majoritatea populației este în afară de legi, supusă la bunul plac al administrației, de multe ori reprezentată prin ultimele sale elemente, notari incapabili sau jandarmi necinstiți, și la abuzul minorității guvernante căreia i se îngăduie orice.

Instituțiile mari ale societății noastre: justiția, armata, monarhia sunt smulse din seninătatea și obiectivitatea lor, și târâte în vâltoarea luptelor și patimilor politice, în vâltoarea abuzului. Ele pierd prestigiul în fața poporului și poporul pierde în ele suportul său moral și social.

Cu chipul acesta ființa neamului nostru și așezămintele sale sunt duse în ruină spre bucuria dușmanilor noștri, cari știu bine că puterea lor stă numai în slăbirea noastră.

Statul nostru nu e în măsură să ridice rezistența morală a neamului, din nefericire el servește astăzi interesele dușmanilor.

În al doilea rând, la nimeni cu răspundere de viitorul acestui neam, nu vedem încrederea în vitalitatea și geniul neamului românesc. Voința acestui popor, instinctul lui sănătos nu sunt elemente care pot impune celor de sus. Insușirile lui bune, bunul său simț, judecata sa limpede și logică, iubirea de neam și țară de atâtea ori încercată, iubirea tradițiilor, obiceiurilor și credinței sale, nu sunt elemente care să insufle celor de sus încredere în acest popor. Suspectat, rău înțeles și rău prețuit, în loc să fie ascultat, este dat pe mâna abuzivă a exploatare și schingiuitorilor lui.

Se nimicesc cu voință sau cu nepăsare în poporul nostru, toate simțurile bune de cinste, de muncă, de ordine și toate însușirile sale superioare; se nimicesc în poporul nostru toate elementele de rezistență sufletească: demnitatea personală, voința de apărare a drepturilor, voința de îndeplinire a datoriilor; se nimicesc senti-

mentele de respect și iubire față de instituțiile Statului; se nimicesc sentimentele înalte de naționalism, de credință creștină, de ordine socială.

Nu este țară pe lume unde cetățenii să fie mai bătuți, și mai schingiuiți ca în țara noastră, dar umilitor bătuți, astfel ca în urma unei asemenea necinste durerea și umilirea morală să întreaacă pe cea fizică. Nu este țară pe lume unde cetățenii să fie mai lipsiți de dreptul libertății personale ca țara noastră. Oricine poate fi arestat, de orice, pentru orice motiv și chiar fără motiv. Nu este țară pe lume unde demnitatea personală să fie mai călcată în picioare, ca țara noastră.

Și aci nu este vorba de vinovați. Deși într-o țară civilizată nimeni nu poate fi pedepsit decât dacă e vinovat și vina este judiciar dovedită, și nimeni nu poate fi bătut și schingiuit, dacă bătaia sau cazna nu este, cum nu este în această țară, trecută între pedepse. Este vorba aci de abuzuri, de bătaia oamenilor nevinovați, de închiderea oamenilor onorabili, de călcarea demnității, onoarei și mândriei personale a cetățenilor pașnici, a tuturor cetățenilor ce își caută respectul drepturilor ce decurg pentru ei din constituția țării și din legi.

Este ruina morală a neamului nostru!

De altă parte pilda conducătorilor, necinstea în administrație, jaful în mănuirea averei publice, călcarea drepturilor și legilor, abuzul, abuzul nesfârșit încurajat și nepedepsit, ruinează zilnic în poporul nostru orice sentiment de cinste, de muncă, de ordine.

Poporul a pierdut încredere în justiția țării. El știe că pe cale cinstită nu-și poate găsi nicăieri îndreptarea, că nu se poate bucura deplin de rodul muncii sale, că Statul nu-i oferă nicăieri o ordine socială, și el nu are a respecta o ordine bazată pe necinste, nedreptate, ilegalitate.

Poporul a început să piardă încrederea și iubirea în Coroană, a început să piardă speranța în viitorul neamului și țării acesteia.

Suntem în mare primejdie. Avem datoria toți să ne gândim la apărarea neamului nostru. Se năruie fondul său moral, se năruie temelile sale sociale, se năruie însăși sentimentele de bază ale existenței sufletești.

Dacă nu găsim ascultare și înțelegere la cei care sunt astăzi sus care au răspunderea viitorului acestui neam; dacă poporul nu este în cea stare de cultură în care să-și dea seama clar de primejdia care îl amenință, și să-și apere singur, cu puterea, dreptul de a dispune singur de soarta neamului și țării acesteia, avem datoria

pentru apărarea neamului nostru să ne adunăm toți oamenii de bine, toți oamenii luminați și iubitori de neam, în jurul unui gând, în jurul unei speranțe, pe care toți o avem în suflet, și să ne pregătim pentru ziua mare, care nu poate să întârzie.

Neamul nostru mai are o speranță, e ultima speranță, e ultimul mijloc de

apărare a existenței și ridicării acestui neam. În sufletul mulțimei această speranță inconștientă, instinctivă, în sufletul intelectualilor, a tineretului și a apărătorilor țării este zugrăvită ca o icoană de lumină. Pentru apărarea națiunii și viitorului nostru nu ne rămâne decât realizarea acelei speranțe.

N. Ghiulea

Rezolvirea problemelor minoritare

În discutarea problemelor minoritare am ajuns la punctul cel mai cardinal, dar și cel mai greu. Problemele minoritare sunt puse prin însăși ființa minorităților în țara noastră, dar deslegarea lor atârână de doi factori principali: societatea românească și politica Statului român.

Cea dintâiu cuprinde în sine un complex de cauze și efecte greu de determinat și greu de separat unele de altele. Viața împreună a poporului român cu minoritățile maghiare și germane a făcut să se desvolte în Ardeal un spirit cu o distinctă particularitate, care nu se găsește decât acolo și care cu greu poate fi apreciat cu justea de către frații noștri din vechiul regat.

Aceștia nu pot înțelege d. e. rezerva în care se țin atât maghiarii cât și sașii și șvabii în privința socială față de români. Ei nu pot înțelege lucrul acesta fiindcă în vechiul Regat raporturile sociale nu sunt bazate prin nici un fel de considerațiuni. În vechiul Regat societatea burgheză s'a dezvoltat într'un timp, când democrația devenise un lucru cunoscut de toată lumea și între straturile sociale nu era nici o diferențiere de concepție socială, dat fiind faptul că clasa de sus s'a ridicat din marea masă a poporului, menținând cu aceasta încă strânse legături. Abia acum începe a se produce și în vechiul Regat acea distincție socială, care o avem în Ardeal la maghiari și la sași.

La aceștia clasa de sus are o vechime destul de mare pentru ca legăturile cu masele propriului lor popor să fie slăbite. Vechea Ungarie, cu toate că avea legi în spiritul democratic, cum era autonomia comunală și județeană, nu era condusă în spiritul democrației adevărate. Biurocratismul din administrație s'a transpus și asupra acelor cari trebuiau să-l exercite, făcând din ei o tagmă de oameni puțin asociabili. Evident, că prin transformările ce s'au făcut după răboiu tagma aceasta de biurocrați nu se poate simți bine în societatea nouilor lor colegi români, cari le-au luat locul și cari sunt încă cu rădăcina ființei lor

tot în masa mare a poporului, deci în mod fatal au încă rusticismul neciselat în toată ființa lor.

Chiar lăsând la o parte resentimentele politice, numai simplu faptul arătat mai sus poate explica și scuza în câțva rezerva ce și-o impun sașii și maghiarii în privința socială față de noi. La sași mai este încă o cauză, pe care ei n'o tănuiesc de loc. E teama de-a nu perde prin căsătorii cu elemente românești o parte din fetele lor lucru care s'ar produce cu siguranță în cazul unui contact social mai strâns.

Lipsa aceasta de contact social cu românii, pe care ardelenii o înțeleg, frații din vechiul Regat o explică în sens greșit și urmarea e că ei văd în aceasta o atitudine de dușmănie, ceea ce produce resentimente. În astfel de împrejurări vedem, că rolul societății ca factor important în rezolvirea problemelor minoritare ar putea fi foarte mare, dar în realitate nu este, din pricina celor arătate mai sus.

Rămâne deci ca singur factor hotărâtor în rezolvirea acestor probleme politica de stat. Guvernanții, cari sunt chemați să facă această politică, au două puncte de orientare în privința aceasta. Mai întâiu interesele generale ale statului român și apoi obligațiunile luate de acesta prin tratatele de pace. Fără îndoială, că problema aceasta ar fi trebuit să fie rezolvată în cadrele constituției. Lucrul acesta acum nu se mai poate schimba, dar problema tot trebuie rezolvată în mod echitabil și pentru unii și pentru alții. Felul cum s'a procedat până acum în privința aceasta n'a dat rezultate bune. Problema minoritară nu trebuie degradată la o simplă socoteală electorală, în care numărul voturilor hotărăște felul concesiunilor și drepturilor de acordat.

Un spirit larg de dreptate și de înțelegere a vremilor de azi trebuie să fie la baza politicii de Stat, chemată să rezolve aceste probleme. Părerea noastră ar fi ca viitorul guvern, care va fi însărcinat să facă alegerile parlamentare, să scoată minoritățile din orice calcul electoral al său, lăsându-le pe ele înșile să se organizeze și să se

aleagă cum vor vrea. Astfel s'ar putea cunoaște mai precis adevărata lor forță și tendințele spre care gravitează. Liber de orice angajamente și obligațiuni, acest guvern ar trebui să procedeze la rezolvirea definitivă a problemelor minoritare. Având în parlament reprezentanții minoritari aleși liber de masele lor electorale, aceștia ar putea fi considerați ca drept reprezentanți legali ai minorităților cu cari s'ar putea stabili cu toată autoritatea necesară și cu garanție, drepturile și concesiunile ce s'ar acorda — nu prin pactări de partid — ci prin legi vo-

tate de parlament și sancționate de rege. În felul acesta, și numai în felul acesta, s'ar putea pune capăt odată pentru totdeauna agitațiilor politice și dintr-o parte și din alta.

În articolele noastre anterioare am arătat pe larg ce reprezintă minoritățile pentru Statul român. Rămâne în dreptul și în putința acestuia să folosească cât mai bine aceste valori în propriul său interes. Valorile reale trebuie cunoscute și păstrate și augmentate spre binele lor și în interesul bine priceput al țării.

Ion Băilă

Minoritarii în politica românească

Cu acest titlu, d. N. Ghiulea publică un articol în S. de M. făcând Ungurilor reproșul că au contribuit la perpetuarea regimului oligarhic. Să-mi dea voie d. Ghiulea ca în baza principiului Audiatur et altera pars, să-i dau răspuns, ca minoritar.

Deși mi-am dat toată osteneala să învăț limba Statului al cărui cetățean am devenit, totuși sunt pe deplin conștient de faptul că nu-mi pot exprima ideile cu deplină precizie într-o limbă care totuși mi-a rămas streină. Sper însă că cetitorii mult apreciați revistei a Dv. vor ierta, dacă voi păcătuji, în cursul expunerilor mele, contra normelor gramaticale și spiritului limbii române.

Spre marea mea mirare d. Ghiulea, lucrează cu aceleași argumente, cu care lucra și d. Ionel Brătianu. Articolul său l-ar fi putut semna și fostul premier fără ca publicul să fi simțit vreo surpriză, în afară de stilul bun al articolului. Am auzit destul de des argumentul principal al d-lui Ghiulea, că minoritarii nu pot avea mai multe drepturi decât Românii. Aceasta a fost leitmotivul politicii d-lui Ionel Brătianu și tot acesta este fundamentul expunerilor d-lui Ghiulea. Despre d. Ionel Brătianu nu știu, dar despre d. Ghiulea presupun cu toată siguranța, că cunoaște vestita frază a lui Anatole France: Legea oprește cu aceeași simplitate maiestoză și milionarul și cerșetorul să se culce supt pod. De sigur, că legea nu spune că numai dela Unguri pot fi rechiziționate locuințele, deci d. Ghiulea e satisfăcut. Dar în realitate Românii dețin locuințe de patru, cinci camere fără să li-se ia măcar una, iar Ungurii... Iată primul motiv, care cere ca Ungurii să mergă totdeauna cu guvernul.

Mai important este motivul al doilea.

Nu este adevărat că ideea democratică este reprezentată de opoziție. Noi

Ungurii ne temem mai ales de partidul național. Nu putem uita goana ce ni s'a făcut în timpul Consiliului Dirigent, ieșit din sânul partidului național. Nu putem uita că un membru al partidului național a propus în parlament, ca Ungurii să fie alungați din orașe. Mi se pare că acel distins parlamentar a vorbit cu aprobarea d-lui Ghiulea, căci și d. Ghiulea vorbește de romanizarea orașelor. N'avem nici o obiecțiune, ca orașele să fie romanizate, dacă aceasta se face cu mijloacele europene, cam așa, cum arată d. Ion Băilă în articolul său în adevăr serios, apărut în acelaș număr al revistei Dv. Dar ni-e frică, dacă ne gândim la modul de romanizare urmat până acum. Ungurilor li s'a luat pământul fără nici o contravaloare, li s'a luat proprietatea urbană prin rechiziționări deasemenea fără contravaloare (cunosc cazuri când pentru o locuință funcționarul român plătește mai puțin, decât impozitul) acum urmează să li se ia și întreprinderile industriale și comerciale tot fără contravaloare. Știm foarte bine, că acest lucru numai pentru două motive nu s'a făcut până acum. Unul este cel expus de d. Ion Băilă: înzadar ne-ar lua întreprinderile, căci fără administrare potrivită, fără oameni de specialitate și fără renumele dobândit de decenii acele întreprinderi ar da faliment. Celălalt motiv este jena înaintea opiniei publice din Europa. Și acest al doilea motiv este decisiv și pentru noi: noi mergem cu acele partide, care au legătură cu Europa.

Dar să vorbim serios.

Nu e adevărat că ne bucurăm actualmente de mai multă libertate ca mai înainte. Nu e verosimil, că acel Ungur care a spus aceasta, să fi fost un om serios. Ni s'au dat înapoi locuințele? Ni s'a permis să trăim omeneste în locuințele plătite de noi, sau în ca-

sele noastre proprii? Ni s'a plătit ceva pentru pământul luat dela noi? Ni s'au dat înapoi serviciile publice, din care am fost alungați? Banca Națională dă credit băncilor maghiare? Se numesc Ungurii în posturi publice? Sunt egali Ungurii cu Românii la impuneri? Fiii noștri nu se resping la examene? Să răspundă d. Ghiulea.

Noi nici nu ambiționăm să fim tratați așa cum au fost Românii supt regimul unguresc, sau așa cum sunt tratate minoritățile în Cehoslovacia. Nu cerem să fim cetățeni egali cu Românii, că nu umblăm după iluzii. Știm că în România este cu neputință ceea ce a fost în Ungaria, unde guvernatorul Băncii Naționale era un Român, la Curtea de Casație erau 8-10 consilieri români, unde băncile române aveau acelaș credit la Banca națională ca și băncile maghiare, unde proprietarul român, cel puțin dela secolul XVIII încoace nu i-se mai lua pământul, unde țăranul român, a putut ajunge la un mai înalt nivel intelectual și economic, decât cel „liber“ din vechiul regat, unde fiecare Român putea să întreprindă tot ce-i plăcea, unde era deplină libertate economică.

Nu știm de unde ia d. Ghiulea afirmațiunea că Românii nu li s'a permis să se stabilească în orașe.

Noi nu cerem atâta. Știm că mentalitatea Românilor nu este favorabilă ideii libertății: de când s'a făcut România Mare, activitatea tuturor guvernelor, fără excepție, s'a restrâns la distrugerea drepturilor de libertate ce existau în monarhia austro-ungară. Rând pe rând au dispărut: libertatea proprietății, a contractelor, a asociațiilor, a fondării persoanelor juridice, a folosinței limbii materne, a învățământului, a întemeierii societăților comerciale, etc. etc. S'a făcut legea minelor cu intenția de a lua minele dela Unguri și a le da Românilor, s'a făcut legea energiei cu acelaș scop, s'a dispus „naționalizarea“ întreprinderilor industriale și comerciale, etc. etc. Avem stare de asediu de opt ani, trăim într'un stat polițienesc, cu care nici statul prusian nu se poate compara. Românii, firește, își bat joc de măsurile vexatorii, ei rād dacă aud despre statutul polițienesc. Dar să încerce odată un Ungur, să nu se conformeze!

Deci, noi ne orientăm după această mentalitate generală și nu cerem introducerea unui regim liberal și democratic, pentru că știm că este cu neputință. La noi n-o să fie libertate și democrație niciodată, că contrazice firea națiunii. Noi cerem numai atâta, ca să putem lucra și ca să putem păstra ceea ce vom dobândi prin munca noastră cinstită. Să nu fie deasupra

capului nostru pe vecii vecilor sabia lui Damocle: că înzadar lucrăm, în zadar ne încordăm puterile pentru că atunci, când vom fi agonisit o avere prin munca noastră cinstită, va veni Românul și va lua tot ce avem. Această frică paralizază activitatea noastră și expunerile d-lui Ghiulea ne întăresc în această frică.

Emerich Kovács

Mici lămuriri

Am publicat răspunsul d-lui E. K., fiindcă articolul nostru în discuție a fost scris tocmai ca să trezească un schimb de idei în chestia minorităților. Din acest răspuns se vede însă, cât este de greu ca cineva să se facă înțeles, și în special cât este de greu să se înțeleagă oameni crescuți în mentalități sociale și naționale diferite. În ce ne privește, nu disperăm și vom încerca necontenit să găsim calea înțelegerii între oamenii de bună credință ai diferitelor naționalități, care sunt sortite să trăiască împreună pe întinsul acestei țări.

Înainte de orice discuție ținem să punem pe seama necunoașterii depline a limbei române, încercările d-lui E. K. de a face unele ironii la adresa noastră. D-sa poate nu a înțeles bine ceea ce am scris noi, sau poate nu a putut să exprime precis — deși destul de corect românește — ceea ce a gândit.

Totuși pentru a ne cunoaște concepția social-politică suntem nevoiți să amintim următoarele:

Încă din 15. XII. 922 într-o revistă din Cluj („Culisele“) publicată în limba română și maghiară, într-o chemare către intelectualii maghiari și ca un răspuns lui Ignotus, am arătat cum privim noi chestia înțelegerii între aceste naționalități. Acolo arătam că apropierea aceasta nu se poate face pe terenul luptei naționale, ci pe terenul luptei sociale, că democrația maghiară are datoria să lupte alături de democrația românească pentru întemeierea în această țară a unui Stat ideal democratic. Acolo declarăm că noi dorim ridicarea culturală a națiunii maghiare în întrecere nobilă cu ridicarea culturale românești, că nu vom în desnaționalizarea elementelor maghiare, că nu le dorim decăderea, că nu le urâm. Părerea noastră era atunci și este și acum că oligarhia română lucrează stăruitor la creierea de partide naționale pentru a le folosi în scopurile ei, și pentru ca elementele democratice să nu întărească democrația românească.

În „Poporul român“ din Cluj la 1. VII 923 salutând apariția publicației „Glasul minorităților“ din Lugoj, salut

care a fost reprodus și în acea publicație, am arătat în mod clar care este părerea noastră, și aceea a partidului țărănesc în chestia minorităților. Pe noi nu ne interesează dacă această părere place, sau nu, anumitor pătri maghiare, ea este părerea sinceră și cinstită a unei credințe democratice și o repetăm ori de câte ori este nevoie. În acel salut repetam ideea că noi privim chestiunea din punct de vedere social. Nu facem deosebiri între groful maghiar și groful român, precum nu facem deosebire între muncitorul maghiar și muncitorul român. Recunoaștem fără șovăire toate drepturile minoritare, și declarăm că convingerea noastră fermă este că aceste drepturi nu pot fi garantate de cât într'un regim cinstit democratic, respectuos de legi și de drepturi, liber, egal pentru toți.

În „Aurora“ din București la 23. VIII. 924 am publicat un articol intitulat „Problema minorităților“ în care profitând de comentarea discursului de închidere a cursurilor de vară dela Vălenii de Munte, pronunțat de d. profesor N. Iorga, am repetat încă odată care este punctul de vedere al partidului țărănesc și al nostru în această chestiune. Acolo nu ne-am mărginit numai la afirmări principiale, ci am atins precis și chestiunile vitale și punctele delicate ale conflictului. Acolo am discutat evident pe scurt și chestiunea romanizării orașelor. Concluzia era „Romanizarea orașelor, care nu s'ar face nici cu desnaționalizarea băștinașilor, nici prin eliminarea vechilor locuitori, ci prin sporirea populației și mărirea orașelor, nu jicnește nici un interes minoritar, din contră e spre folosul locuitorilor cetăților“. Am discutat și problema naționalizării activităților economice și spuneam: „Prin aceasta nu trebuie să se înțeleagă naționalizarea cu forța a întreprinderilor de astăzi, nu trebuie să se înțeleagă nici împiedicarea înmulțirii elementelor de altă naționalitate în economia țării. Este destul loc pentru toți. Mărirea orașelor trebuie să corespundă unei sporiri a activității economice. Prin forța lucrurilor, cea sporire nu poate fi decât românească întrucât izvoarele celorlalte națiuni sunt, dacă nu epuizate, cel puțin cu debit normalizat, pe când izvoarele românești sunt intacte și puternice.“ E vorba de surplusul satelor.

Cu aceasta, credem că, învinuirile transparente de oligarhism, iesuitism, asiaticism, sunt spulberate.

Răspunsul d-lui E. K. întrecește cu încă două argumente expunerea pe care am făcut-o noi despre motivele pe care conducătorii maghiari le dau

pentru justificarea pactului cu guvernul. Întâiul este „rechiziția locuințelor“, al doilea „neîncrederea în partidul național.“ Aceste două argumente este drept, ne-au fost date și nouă de informatorii noștri, cu adevărat unghiuri serioși, însă nu le-am amintit, pe primul, fiindcă ni s'a părut prea materialist, pe al doilea, fiindcă privea un partid în numele căruia nu avem dreptul să vorbim. D. E. K. adăugându-le cu grijă, dovedește că unghiurii țin în chip deosobit la ele.

Chestiunea rechizițiilor de locuințe este, evident, foarte dureroasă. Ea are, de sigur, o înfățișare mai acută aci în Ardeal, fiindcă criza de locuințe este mai mare aci. Orașele mari ardelenne altă dată suficiente și comode pentru populația maghiară, primesc cu greu populația românească, care vine să se așeze în ele, fie mânată de interese particulare, fie mânată de interese de Stat, ca funcționarii, militarii, magistrații, profesorii. De sigur alta ar fi situația dacă această populație nu ar veni să se așeze în aceste orașe, sau dacă ar putea trăi în corturi în marginea orașelor. Neplăcerea care o îndură populația maghiară nu vine numai dela întâmplarea că Statul român îngăduie populației române să se stabilească în orașele ardelenne, ci și dela aceea că aproape totalitatea proprietarilor de case sunt unghiuri. Este drept o nefericire, însă noi am fi cei dintâi care să felicităm pe d. Goga dacă ar putea găsi soluția de a nu mai sili pe funcționarii români să locuiască casele proprietarilor maghiari, contra plăcerii acestora. Cât privește comoditatea în locuințe, d. E. K. citează câțiva români, care ar avea 4 sau 5 camere, și nu citează nici pe maghiarii bogați, care au cu mult mai multe, nici pe mii de Români, cari locuiesc mizerabil și nu din vina lor.

În al doilea rând. Nu vom lua apărarea partidului național, fiindcă are cine să-l apere, vom sublinia numai afirmația că acest partid nu este democratic și european. Partidul național cuprinde aproape totalitatea intelectualilor ardeleni, și în toate ocaziile a dovedit că este reprezentantul indiscutabil al nației române în Ardeal. Poporul nostru e un popor de țărani, democrația noastră e țărănească, și este națională, fiindcă aproape totalitatea poporului nostru e la țară. Un partid care se sprijină pe masele țărănești, reprezentând marea majoritate a populației acestei țări, nu poate fi de cât democrat și național. Că în sânul său ar fi elemente eterogene, că s'ar putea găsi unii care să meargă prea departe cu naționalismul lor, sau să nu se împace cu ideile demo-

cratică este altceva, mersul general al partidului îl hotărâse masele țărănești, și deci în sensul democratic. Dar nu înțelegem neîncrederea în partidul național și din alt punct de vedere. Partidul național e un partid legalist, idealul său politic este ordinea de drept și legală. Legea egală pentru toți o dorește la fel aplicată Maghiarilor ca și Românilor. Nerespectul legii de astăzi este, după părerea noastră, cauza tuturor relelor. Intrucât sunt europene partidele oligarhice care întrețin această stare de desordine legală, de arbitraj administrativ, de formalism? Intrucât partidul național ar oferi maghiarilor un regim mai nesuferit, ca cel de astăzi?

Dar să zicem, maghiarii merg cu guvernul, fiindcă el „are legătură cu Europa” și le va crea un regim protecționist. D. E. K. este însă tot nemulțumit. D-sa ne întreabă: cum să fie mulțumit? D-sa spune: Locuințele nu ni s'au dat înapoi, nu trăim mai comod, nu ni s'a plătit pentru pământul expropriat, nu ni s'au dat înapoi serviciile publice, Banca Națională tot nu dă credit băncilor maghiare, Ungurii tot nu se numesc în posturi publice, Ungurii sunt mai impuși ca Români, fiii Maghiarilor încă sunt respinși la bacalaureat. Și noi o recunoaștem: Ungurii încă nu au căpătat toate acestea. Dar vina este a lor, pentru că au crezut că după ce vor vota cu guvernul, li se vor împlini toate făgăduielile, și pactul se va executa întocmai. Aci este nefericirea maghiarilor, ei nu-și dau seama că făgăduințele dela alegeri nu se țin, și că chestiunea minorităților nu se rezolvă în schimbul votului. Ei nu-și dau seama că guvernul le-a promis tot ceea ce au cerut, însă nimeni nu va putea săli pe d. Goga să-și ție făgăduiala.

Legea de protecție a chirieșului este și la noi, și în toată lumea, chiar în binecuvântata Cehoslovacie, și ea se aplică pe întreg cuprinsul României Mari. Sufăr rigorile ei mult mai mulți proprietari români decât maghiari. Au crezut maghiarii că d. Goga va putea arunca pe drumuri sute de mii de chirieși din întreaga țară, de dragul proprietarilor unguri din Ardeal, sau că va stabili pentru Ardeal un regim al chirieșilor special? Au crezut ei serios că, după alegeri, li se vor putea înapoi camerele rechiziționate pentru funcționarii români? Are o soluție practică și imediată această problemă?

De expropriere gem mii de mari proprietari, nimeni nu a primit de cât „rentă de expropriere”. Mulți oameni foști bogați, astăzi trăiesc din puținul care li l-a lăsat exproprierea. Au crezut maghiarii serios că d. Goga le va

plăti în aur pământul expropriat, dacă votează cu el?

Avem sute de mii de funcționari, Statul de abea poate să-i plătească. Au crezut maghiarii serios că d. Goga va reprimi pe toți funcționarii maghiari, cari au refuzat să depună jurământul de credință, pentru a îndoi numărul funcționarilor inutili? Și au crezut ei serios că serviciile publice vor putea fi remaghiarizate?

Au crezut ei că d. Goga are trecere mare la Banca Națională și-i va primi ordinul să dea credit băncilor mai mult de cât le dă până acum? Sau că va putea interveni la administrațiile financiare să fie mai ușor impuși comercianții, industriașii, bancherii, sau proprietarii, dacă sunt maghiari?

Cad mii de copii români la examenul de bacalaureat care, după cum este făcut, credem că este absurd, fiindcă la acest examen se cere altceva și altcum, de ce și cum s'a învățat. Cad și minoritari. Au crezut ei serios că în urma pactului, copiii maghiarilor nu vor mai cădea la examen, fiindcă părinții lor au votat cu guvernul?

Guvernul a făgăduit multe, dar nu se va ține de cuvânt și atunci avem dreptul să întrebăm noi ce a folosit prin el poporul maghiar, și cu ce-și acopere pagubele pe cari le-a suferit prin pierderea stimei, iubirei, și plăcerii de conducerare cu el a poporului român? Aceasta e chestiunea!

Dar d. E. K. se arată înțelegător. Nu așteaptă să găsească cine știe ce, în sacul făgăduințelor guvernamentale. D-sa ar fi bucuros dacă maghiarii ar fi cel puțin tratați cum erau tratați Români în vechea monarhie. E chestie de temperament. Unora le place să fie martiri, să sufere, așa de dragul suferinții, altora nu. D. E. K. este dintre cei dintâi, și-l felicităm. Alții vor prefera altă soartă. Și îl asigurăm că nu va trece mult și poporul maghiar, va avea renegații săi, care vor ajunge la Banca Națională, Curtea de Casație, Universitate, și în guvern la București, ca actualul Ministru de finanțe dela Buda-Pesta. Exemplare de aceste nu cunoașteți încă? Parcă mai ieri se străduia unul în parlament, să explice cum a transformat numele său de „Imre” în „Ioan”? Vor veni și aceste timpuri, chiar supt domnia oligarhiei. Dar atunci poporul maghiar nu va fi mai fericit. Statul român oligarhic cere anumite declarații de fidelitate. Și noi știm cu câtă bucurie ceteste poporul maghiar declarațiile de fidelitate și de supunere făcute în Parlament și presă de d. Barabas Bela. Chiar dacă ar fi nesincere, totuș sunt nedemne pentru un om cu trecutul lui, un om de 80

ani, care ar fi putut să rămâie o splendidă figură a neamului său. Cu totul alta ar fi participarea egală a elementelor minoritare la administrația unui Stat ideal democratic, la alcătuirea căruia ar fi luptat și ele!

Mai mult. D. E. K. crede că poporul român nici nu e capabil de democrație, că el va trăi în veci de veci într'un Stat polițienesc, fiindcă un regim liberal și democratic este cu neputință în această țară. Și atunci, d. E. K. recomandă o orientare în sensul mentalității generale, deci oligarhizare a minorităților și beneficiul favoritismului guvernamental.

D. E. K. care nu e nici intelectual, nici publicist, ci un burghez avut, care își rotunjește necontentit averea, și stă cu frica în sân că îi va lua-o Români, știe care e în România calea minimei sforțări și a maximului de profit.

Poate această cale ar fi bună și pentru poporul român!

Ei bine, să știe și d. E. K., că noi nu am pierdut nădejdea în democrație, că sperăm încă că vom înfrânge oligarhia — cu tot eficacele sprijin pe care i-l dă partidul maghiar —, că unitatea concepției fripturiste maghiare se va sfărma, că nădăjdum încă să răsără soarele și pentru cei necăjiți.

Sperăm, fiindcă dacă nu am spera aceasta, am fi siguri că poporul muncitor exasperat își va face singur dreptate, și între averile și privilegiile ce se vor lua tuturor burgheșilor, vor fi și acele ale maghiarilor. Firește, vor fi luate nu numai de români, ci de toți muncitorii între care sunt și destui unguri.

Astăzi, poate maghiarii se bucură că, sub scutul administrației, au avut mai multe drepturi de cât români, dar nu știm cât se vor mai bucura. Sfatul cel bun, credem, că tot dela noi l-au avut, numai că nu-l înțeleg.

N. Ghiușea

BIBLIOGRAFIE

- Onisifor Ghiușea: Dela Basarabia rusească la Basarabia românească vol. I, Cluj, 1926.
 Traian Brăileanu: Ethik und Soziologie (Ein Beitrag zur Lösung des Problems „Individuum und Gesellschaft“) Cernăuți, 1926.
 Universul Literar (4 Iulie).
 Datina (No. 4—6).
 Legea Românească (1 Iulie).
 Vatra Școlară (Maiu—Iulie).
 Képes Ujság (Iulie).
 Adevărul Literar și Artistic (4 și 11 Iulie).
 Familia (Iunie).
 Corespondența Economică (Aprilie).
 Viața Agricolă (1 și 15 Iunie).

CRONICA LITERARĂ

Almanahul Graficei Române

Știm că în toate țările din Apus, fiecarea profesiune își are literatura sa proprie: atât ca știință, cât și ca istorie, iar această literatură ocupă un loc de frunte printre tot ceea ce produce creierul omenesc cu ajutorul tiparniței lui Gutenberg. Miile de volume cari tratează numai materie cu subiecte profesionale, compun adevărate biblioteci, cari se sporesc zi de zi...

Dacă aruncăm o privire asupra produselor tiparnițelor dela noi, vedem, că în vreme ce se editează tot felul de năsbătii, lucruri efemere, literatura profesională este cu desăvârșire ignorată, cu toate că-i simțim lipsa. Nimeni nu se interesează de editarea unei astfel de literaturi, care prin materia ce o tratează să poată veni în ajutorul miilor de lucrători din toate breslele, făcându-i să-și cunoască istoricul meseriei ce o profesază și totodată să le înmulțească cunoștințele profesionale. Astfel, cu drept cuvânt, putem spune, că: „Literatura profesională, în România, este atât de săracă, încât nici nu există.“ Și totuși, e mult dorită!...

Dintre toate profesiunile, cele mai multe încercări de a pune bazele unei literaturi profesionale, în România, au pornit din partea lucrătorilor tipografici, cari au căutat în diferite rânduri să editeze atât reviste de specialitate cât și diferite broșuri cu literatură profesională, dar cari încercări s'au lovit de diferite obstacole, mai ales materiale, contribuind la aceste și stările sociale de după război, cari, într-o mare măsură, au îngreunat posibilitățile de editare a unor serii de broșuri, în perspectivă de apariție. Toate încercările făcute în această direcție au rămas infructuoase, din cauza motivelor expuse mai sus.

O singură încercare s'a putut, totuși, menține, dar și aceasta datorită unei puternice societăți de editură din cetatea Banilor: Craiova. Această societate editează deja de 4 ani revista „Grafica Română“, în care se tratează despre chestiunile tehnice ale tiparului, cât și despre desvoltarea artelor grafice române. În editura acestei reviste, au apărut câteva broșuri cu literatură profesională, care poate interesa nu numai pe cei ce lu-

crează această meserie, numită „artă“, ci pe orice intelectual care are un cât de mic contact cu arta grafică. (E lucru știut, că istoria tiparului este atât de complexă, încât a făcut pe o mulțime de învățați să se dedice exclusiv cercetărilor acestei ramure de știință).

Zilele trecute, posta ne-a adus un elegant volum intitulat: „Almanahul Graficei Române“ pe anul 1926, eșit de sub teascurile institutului „Scrisul Românesc“ dela Craiova. Acesta este al treilea „Almanah“, care față de cele două anterioare, apărute în anii 1924 și 1925, este cu mult mai superior, atât ca execuție tehnică, cât și ca cuprins. Prezentul „Almanah“ e un volum care se extinde pe mai mult de 200 pagini și este de o eleganță neașteptată. Luându-l în mână, aproape nu crezi să fie o lucrare tipărită și executată la noi. Tipărit pe hârtie superioară (imitație clasică), care tradează proveniența-i apuseană și cu tiparul foarte îngrijit îl face foarte cochet, simpatic. Răsfoindu-l, ne oprim, mai întâi, la partea calendaristică, care, prin vignetele-i în stil expresionist, ne atrage o deosebită atenție asupra modernului procedeu de culegere calendaristică, neobișnuit până acum la noi: Toți sfinții obișnuiți a figura alături de dată și ziua sunt eliminați, menționând numai sărbătorile alături de data zilei, cari grupate pe două coloane, șirele sunt implinite la extremitățile stângi și drepte paginilor, dând, astfel, acestora o albitură, care le face plăcute ochiului.

Trecând la partea literară, constatăm, că din 14 nume cari semnează diferitele articole, mai mult de jumătate dintre acestea tratează despre istoria și evoluția tiparului, atât la noi, cât și în streinătate. Astfel d. prof. N. Iorga semnează un articol intitulat: „Un exemplar românesc al unei tipărituri coresiene și o publicație coresiană nouă“, complectat cu câteva gravuri de inițiale, corespunzătoare cu cele din cartea precedentă a lui Coresi. D. prof. M. Simionescu-Râmniceanu semnează un articol intitulat: „Arta cărții“. D. I. Bianu semnează articolul: „Cartea românească veche“. D. prof. S. Mehedintzi:

„Un „Ford“ al tipografiei“. D. E. Lovinescu: „Sufletul tipografic“. D. Em. Tătărescu ne prezintă în traducere articolul apărut în „Bulletin officiel“ din Paris: „Hârtia dealungul veacurilor“. D. C. Ș. Făgețel semnează articolul: „Spre vechea tradiție“. D. prof. C. D. Fortunescu: „Inceputurile tipografiei în Craiova“. D. Ioan Timuș: „Puterea presei în Japonia“. D. D. Baraș: „Tiparul în România după război“. D. George Urzică: „Inceputul primei tipografii românești până la 1823“. D. V. Molin semnează articolele: „Titluri, Frontispicii, Coperte“, „Desvoltarea tehnică în domeniul tiparului“. D. P. C. Georgescu-Delafraș: „Un mijloc bun de folosit în culegerea textelor“. D. G. N. Dulca: „Mașinile de cules“. D. I. Kranich: „Câteva cuvinte despre scrisul orbilor“. Mai semnează un articol d. prof. I. Dongorozi. „Pentru Românii de peste hotare“. Acest articol fiind mai mult politic, nefiind în strânsă legătură cu subiectul Almanahului, care interesează propriu zis pe tipografi, ne miră publicarea lui, pentru că el ar fi avut mai mult succes dacă s'ar fi publicat în vre-o revistă oarecare.

După cum vedem, materialul acestui „Almanah“ este atât de variat și de o importanță deosebită, încât poate interesa pe orice persoană ce este în contact cu arta grafică. În aceste articole sunt lucruri, care nu ne este dat să le găsim și cetim oriunde, și prin cari ne putem îmbogăți foarte mult cunoștințele ce le avem pe acest terep, prin urmare nu trebuie să lipsească din bibliotecă nici unui intelectual. (Prețul acestui elegant volum este 50 lei și se poate procura direct dela „Scrisul Românesc“, Bulev. Mihai Bravu 4, Craiova).

George Urzică

Cronică mărunță

— Intre 1—6 August se va ține la Helsingfors a 19 conferință universitară a „Uniunii creștine a tinerilor.“ Se anunță probabila asistență a celebrului propagandist indian Mahatma Gandhi. România va fi reprezentată printr-o delegație de cinci.

— În 7 Iulie s'au coborât în mormânt rămășițele trupești ale regretatului scriitor basarabean Leon Donici. O emoționantă evocare a personalității lui a făcut-o în panegiricul său, reprezentantul Ministerului cultelor, d. N. Crainic. Au mai rostit cuvântări dd. Eugen Titeanu, Ludovic Dauș, Ion Negrescu etc.

— Intre 13 și 17 Sept. se va ține la universitatea Harvard, Cambridge, al VI congres internațional de filosofie.

— Ziarul „Universul“ publică în fiecare Duminică o pagină culturală foarte serioasă redactată de misionarii și redactorii fundației „Principele Carol“. Remarcăm în deosebi miezoasele și minunate stilizatele articole ale d-ilor Gh. D. Mugur și E. Bucuța. În foiletonul aceluiaș ziar, d. Gh. Savin a publicat o serie de articole privitoare la organizarea bibliotecilor populare.

La 1 August se pune sub tipar volumul

„Revoluția din 1918 și Unirea Ardealului cu România“
de ION CLOPOȘEL.

Manuscrisul a fost distins de „Astra“ cu premiul Scotus Viator în 1921; depus de către „Astra“ la Casa Școalelor, s'a pierdut și a fost găsit abia acum în sertarele funcționarului decedat Pascal Dumitrescu.

Volumul conține sute de documente, a căror importanță politică pentru istoria Ardealului și României unite nu poate scăpa nimănui.

Pentru a ne putea orienta asupra tirajului, rugăm pe onorații cititori a comanda de pe acum volumul la administrația „Societatea de mâine“: un exemplar 100 lei.

Pentru preoții și învățătorii cari comandă cel puțin 10 exemplare acordăm 25% rabat.

CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE

Pictorul Ștefan Luchian

La o săptămână după ce genunchii s'au plecat pioși în fața mormântului celui mai mare și mai nefericit geniu poetic al nostru, o seamă de intelectuali au adus aminte, printr'un pelerinaj la mormântul lui, de pictorul Ștefan Luchian, dela trecerea dintre cei vii, a căruia se împlinesc zece ani. Coincidența celor două comemorări este adânc grăitoare. Căci ca și Eminescu, Luchian a fost chinuit în viață de aceeaș tragică soartă; ca și poetul cu sufletul greu de melancolie, chinuit de toate întrebările mari ale lumii, pictorul a turnat în arta lui aceeaș covârșitoare genialitate.

Și geniu lui Luchian și-a revărsat valurile de lumină interioară în artă numai atunci când soarta lui și-a arătat colții, în toată cruzimea ei. Când a fost ținut patului de o boală fără vindecare atunci spiritul lui a rupt lanțurile trupului, destilându-se chiar prin suferința trupească, și a sfintit materia culorii. Patrusprezece ani a durat această sfâșietoare luptă interioară. Suferința a devenit atunci o — fericire: „— Vezi tu — spunea el, de pe patul suferințelor, unui prieten, — nu se află mai mare fericire decât tortura trupului. De durerile mari sufletul se subtilizează și se purifică și se desprinde din noi, plutind. Iată de ce, pe crucea Lui, bătut în cuie și împuns cu sulița, Christos trebuie să fi murit — ca om — fericit“ ... „De când hoinăream, copil, peste câmpul gras și bun al Moldovei, unde mama m'a aruncat din pânțele ei lumii, simțiam lipsa suferinții — și-o chemam. Nu mi-a venit singură. Am cucerit-o eu, cu vlagă și prisosul tineretii mele. Acum o am. Și ea mă are pe mine. Ne posedăm, reciproc cu o voluptate pe care voi n'o puteți bănuși, căci sunteți stăpâniți tiranic de celeșle îndobitocitor al sănătății.“

Și astfel s'a întâmplat ca precum poezia tot astfel și pictura românească să se schimbe la față, iluminându-se genial, — prin schingiuirea suferinții într'un suflet omenesc. Căci, de unde până la Luchian pictura noastră s'a lăsat mai mult s'au mai puțin robită de obiectul exterior, cu nefericitul pictor natura a fost robită de spirit, devenind oglinda adâncimilor lui. Luchian însuși a fost un mare colorist până când suferința nu l-a legat patului. De atunci încolo în culorile tablourilor sale s'a destilat luminile și prăpăstiile sale interioare. Prin aceasta opera lui este profund națională fiindcă cuprinde în ea ritmul etern al spiritului românesc: „Opera lui Luchian prin preponderarea ce lasă culorii asupra formei, prin sinteză de pete colorate (nefiind nuațate) prin unitatea și luminozitatea interioară a culorii ce reaminteste par'că irizațiile smaltului de pe vechile strachini româ-

nești, alcătuiește personalitatea distinctivă și locală a pictorului. Prin sinteză de culoare, prin echilibrul sentimentului, prin reținerea expresiei, dă naturii un sentiment de dureroasă liniște. Realizarea pictoricească se plămădește la Luchian, în continuă intimitate cu natura, răsrântă în sufletul și mintea lui, covârșite de durere, dându-ne expresia existenței lui — un conflict generos între suflet și fizic. — Fiecare floare a lui Luchian înseamnă o istorisire voită, un martiraj, o floare pe care el însuși o pune pe mormântul vieții lui. Deaceea florile lui Luchian n'au nimic din frăgezimea florilor, sunt flori triste.“ (O. Han, în „Universul Literar“ din 4 Iulie).

Cărți, reviste, ziare,

Dr. Constantin Lacea: Deutsche Handelskorrespondenz zum Gebrauche an rumänischen Handelshochschulen und für den Selbstunterricht, mit einem Wörterverzeichnis. Cluj, 1925. Lei 65.

Dr. Constantin Lacea: Deutsches Le-sebuch für höhere Handelsschulen und verwandte Anstalten. I—II Teil. Cluj, 1926. Lei 80.

Autorul acestor cărți, un distins profesor al Academiei de Comerț din Cluj și cel mai vechiu colaborator al d-lui Sextil Pușcariu, la redactarea dicționarului Academiei Române, convins, că mijloacele care ne stau la dispoziție pentru învățarea unei limbi atât de grele ca cea germană sunt necorespunzătoare, a avut fericita idee, de a contribui la îmbogățirea literaturii noastre didactice-economice, prin editarea unei corespondențe comerciale germane și a unui manual de lectură. Contribuția aceasta valoroasă, va aduce, incontestabil, servicii reale atât învățământului comercial cât și instrucției particulare în ramura comerțului, prin calitățile ce le are, căci, pe lângă o redactare potrivită a materialului, autorul a observat o măsură justă atât în ce privește extensiunea materiei cât și gruparea ei metodică, iar de altă parte, a ținut seamă de toate cerințele moderne, privitoare la stilul comercial și la împrejurările economice actuale.

Amândouă aceste cărți arată lămurit dragostea autorului de școală și de carieră, precum și îndemnarea filologului în tratarea materialului. Seriozitatea, conștiințiozitatea și simțul responsabilității, ridică, în mod considerabil, valoarea acestor manuale. Ceece a critic german a susținut despre cartea de corespondență a d-lui profesor Lacea, anume, că se poate întrebuița cu foarte bun succes și de Germani, se poate afirma și despre manualul de lectură. Și în adevăr, dela apariție, corespondența a fost ce-

rută și de multe școli cu limba de predă germană.

D. profesor Lacea, n'a pierdut din vedere, la alcătuirea manualelor sale, nici partea economică, căci, știind cât de scumpe sunt dicționarele, a adăos la fiecare carte și un vocabular.

Autorul, a avut și grija, care la noi pe puțini autori îi preocupă, de a prezenta elevului și publicului cărți bine executate și ca tehnică, cu o înfățișare frumoasă, tipar citeț și fără greșeli.

I. După aceste generalități, să ne ocupăm acum puțin în parte, cu fiecare manual. Corespondența, scrisă în întregime în limba germană, cuprinde teorie, 100 de scrisori comerciale și glosar. Deja împărțea materia, după felul de afaceri, pe care o reclamă o carte de corespondență serioasă, este foarte norocoasă. După o introducere, în care se dă o bogată și foarte utilă frazeologie, se tratează pe rând, afacerile de mărfuri, bancare, în comision și de expediție. La început, autorul introduce teoretic pe cetitor în esența afacerii, într'un mod deosebit de clar și intuitiv. După aceea, urmează cazuri practice de corespondență, cuprinzând un material foarte bogat. Rupând deci cu metoda tradițională, autorul, printr'un sistem special, propriu al său, în care se vede, fără a merge până la extrem, preocuparea sa de filolog și practica unui experimentat dascăl de limbi moderne, a reușit să facă din elevii săi, redactori independenți de scrisori comerciale, câtă vreme autorii de până acum, prin îngrămădirea de șabloane, nu făceau decât simpli meseriași ai scrisului comercial. Autorul, ridică persoana corespondentului la o independență și siguranță demnă în judecarea diferitelor afaceri și în conceperea scrisorilor respective, îi pune la îndemână toate mijloacele de care are nevoie la redactarea diferitelor scrisori.

Stilul, e lipsit de alambicul, de expresiile tradiționale umflăte, în care se turna mai nainte limbajul comercial. Redactarea scrisorilor e obiectivă, precisă, clară, într'o limbă lipsită de neologisme nefecătătenite încă în limba germană. În glosar, se dă și traducerea expresiilor cari fac greutate elevilor noștri.

II. Manualul de lectură, are drept introducere, un număr oarecare de lecțiuni de conversație, foarte utile pentru a face pe elev, să-și însușească termenii indispensabili despre școală, despre timp, despre librărie, etc. Textele de lectură, care urmează, sunt luate din cei mai buni și cei mai moderni autori de specialitate, cuprinzând învățături utile despre valoarea timpului, despre cariera comercială, despre valoarea economică a comerțului, despre orașele industriale și comerciale ale Germaniei, și tratând cele mai importante chestiuni din domeniul economic și financiar. Cartea, e o comoară adevărată de sfaturi și de îndrumări, indispensabile unui viitor comerciant sau om de bancă, și de termenii speciali necesari carierii. La adâncirea multor chestiuni de interes profesional, autorul a ținut seama, unde a fost nevoie, de relațiile noi create în urma războiului mondial. Bucățile de ce-

CRONICA MEDICO-SOCIALĂ

tire, sunt însoțite de întrebări relative la textul citit, ca exercițiu de conversație.

Gramatica, tratată după metoda inductivă, are pe lângă paradigmele obicinuite, capitole care nu se găsesc în alte cărți — constatăm și aici preocupările profesorului filolog — așa de pildă, aranjarea verbelor tari, afară de tabloul alfabetic, în clase după schimbările lor fonetice, apoi, capitolul despre formațiunea cuvintelor ș. a. Pentru a veni în ajutorul elevilor, pe cât se poate de mult, autorul, pe lângă un vocabular complet, unde indică genitivul și pluralul la substantive și formele simple la verbele compuse cu prefixe, dă și traducerea expresiilor mai grele din text.

Inzestrate cu aceste calități, suntem siguri, că manualele d-lui profesor Lacea, vor fi utilizate cu mult succes de elevi și de oricine care dorește să-și însușească sau să-și completeze cunoștințele de limbă și, în special, de corespondență comercială germană. De altfel, credem că o desfacere rapidă a cărților de care ne ocupăm e asigurată și prin prețul lor atât de mic față de prețul publicațiilor care ne vin din Germania și din Austria, cari, nu întrec întru nimic, nici ca valoare internă, nici ca execuție tehnică, cărțile d-lui profesor Lacea, scrise anume pentru noi.

Profesor Sabin Cioranu

*

Viața Literară (I. No. 19) — Ultimele două săptămâni au fost ale lui Eminescu. Articolele lui au fost roscolite, viața lui a fost reamintită ca o veșnică muștrare. Despre felul lui de elaborare a spus cuvinte vrednice de reprodus d. Emanuil Bucuța în interviul acordat „Vieții Literare“.

„După cum am mai spus, inspirația sa nu era de loc spontană. Era perfect conștient de actul creației. O strofă pe care în manuscrisele lui o găsim într-o poezie budistă, străbate foarte lungi drumuri până ce se așează, de parcă dintr-un început a fost acolo, într-o poezie erotică. Maniera sa de lucru era caleidoscopică; considera prima combinație de imagini, alegea pe cea sintetică pe care apoi o intercala în bucăți de altă natură. Simțul artistic perfect îl îndruma astfel fără greș către realizările sale. Efortul depus de Eminescu în vederea creației dăruia credința că el ar fi fost un abulic.

Era dimpotrivă un temperament energetic și de o îndârjită voință. Numai că această voință se secătuia în compunerea operelor sale, lipsindu-i viața cotidiană de energia necesară. Neglijența exterioară a felului de a se prezenta al lui Eminescu era precumpănită de solitudinea pentru expresie.

Numai așa se explică cum a ajuns ei să dea unei gândiri filosofice o formă atât de fragedă și limpede încât să pară chiar superficială. Claritatea expresiei este o chestiune de raportare. Desigur că Eminescu părea foarte obscur comparat cu Alexandri și Bolinteanu“.

Săliștea, izvor fecund de vigoare națională.

Noi, Românii, încă nu dispunem de un etalon al inteligenței și al complexului fizic caracteristic rasei noastre. Deși popor unitar ca limbă, ca origine și obiceiuri, diversitatea configurației geografice a teritoriului ocupat de poporul român (împreună cu alți numeroși factori) imprimă iocitorilor din diferitele provincii note variate, cari se traduc prin manifestațiuni culturale și exteriorizări somatice proprii pământului din care emană. Uneori deosebirile sunt isbitoare. În anumite regiuni nivelul capitalului biologic național lasă mult de dorit și pune trănicia neamului nostru într-o lumină foarte șovăielnică. În unele părți pulsul vigoarei noastre naționale păstrează un tempo moderat, iar în altele forțele vitale ale neamului se ridică impetuoase și pline de făgădueli bogate pentru viitor. Un izvor generos și fecund de spornică și rodnică energie românească e Săliștea din județul Sibiiului. Ținutul învecinat e presărat cu un șirag superb de sate înfloritoare, tot atâtea pepiniere darnice, în cari se plămădesc generații după generații de elemente valoroase pentru vitalitatea și asigurarea perpetuității neamului nostru. O sărbătoare populară în Săliștea e un prilej rar de înălțare sufletească, dătătoare de nădejdi. Capitalul uman național din Săliștea se afirmă ca cea mai desăvârșită expresie a trănicii rasei noastre și viața vibratoare care se desprinde de pe fețele și din mișcările tuturor oamenilor de acolo, e promisiunea cea mai categorică a perspectivelor noastre trandafirii. Săliștea este o monumentală uzină de energie pentru viitorimea noastră; Săliștea ne inspiră încrederea și ne îndeamnă la muncă; Săliștea este un exemplu viu al puterii noastre de reproducțiune copioasă și o mărturie grăitoare a originii noastre isorvită din imbinarea fericită a unor popoare înzestrate de Dumnezeu cu comori neprețuite de însușiri biologice valoroase, cari nu încețază să strălucească în toată splendoarea lor. Cine are nevoie de întărirea credinței în viitorul neamului românesc, la Săliștea — mai mult decât oriunde — poate să-și câștige această încredere.

O expoziție de copii

La 4 Iulie despărțământul județului Sibiiu al „Astrei“ și-a ținut adunarea generală în comuna Săliștea. Darea de seamă despre activitatea anului din urmă a acestui despărțământ e o dovadă lămurită de vrednicia conducătorilor sibieni ai „Asociațiunii“ locale, vrednice care nu se traduce numai prin conferințe și îndemnuri spre bine, ci știe să scoată în evidență calitățile noastre ancestrale, prin cele mai elocvente pilde posibile: expozițiile de copii, instituție extrem de utilă, asupra căreia revenim oridecâteori ni se dă prilej. Dacă n'ar folosi decât prin emulația, pe care o produce printre mame, expozițiile de copii și-ar justifica pe deplin dreptul de a exista, asupra căreia s'a

inzistat de atâtea ori. Cei 300 de copii între 2—5 ani prezentați la expoziția dela Săliștea au constituit un adevărat triumf al geniului nostru creator. Conferința ocazională a d-lui dr. Banu secretarul general al ministerului sănătății („Protecția copilului în mediul rural“) a fost o adevărată apoteoză a înălțătoarei serbări.

Medicină ambulantă.

În planul de activitate enunțat cu ocazia constituirii secției medicale și biopolitice a „Astrei“ ne exprimam dorința, între alte deziderate, de a putea veni în ajutorul populației suferinde, secătuită de boale, făcând medicină ambulantă, din sat în sat, cu ajutorul automobilelor sanitare amenajate pentru acest scop. Dacă pentru „Astra“, cu mijloacele sale restrânse, planul acesta nu putea fi decât un ideal îndepărtat, pentru autoritățile sanitare superioare realizarea aceasta n'a fost prea grea: medicina ambulantă e pe cale de a fi înfăptuită. Va primi mai întâi — în ordinea importanței — boalele cu caracter medico-social și în primul rând sifilisul, față de care campania începută echivalează cu o adevărată cruciadă. Și cu cât numărul autocamioanelor sanitare va împânzi mai mult țara cu atât va fi mai aproape mântuirea satelor noastre. Începutul s'a făcut. Să fie într'un cea bun.

Dr. Aurel Voina

Intellectualii ai Ardealului,

Aduceți-vă aminte că în acest colț de românism dragostea de limbă a fost totdeauna vie și rodnică.

Mândria aceasta a trecutului vostru trebuie să vă îndemne și astăzi să ajutați cu banul săvârșirea operei în care limba își adună toate tainele trecutului și tot parfumul de astăzi.

Dicționarul „Limbii Române“, — care aici în inima Ardealului se plămădește — nu trebuie să lipsească din bibliotecă nici unuia dintre voi. Pe poarta lui vom intra în marele templu al limbii românești, înaintea cărei împrejurări vitrege ne-au oprit atâtea vreme.

Plătind 1500 lei pentru cele 15 fascicule apărute până acum ați asigurat apariția celorlalte cari de mult așteaptă lumina tiparului.

Plătind cinci lei v'ați înscris în asociația „Prietenii Dicționarului“ și ați contribuit astfel la desfacerea cât mai largă și mai grabnică a fasciculelor apărute.

„Societatea de Măine“ este fillala ardeleană a „Prietenilor Dicționarului“. La redacția ei se pot face înscrierile printre membrii asociației și tot de acolo vă puteți comanda și cele 15 fascicule.

În biblioteca tuturor școalelor din Ardeal trebuie să aibă un loc de cinste „DICȚIONARUL LIMBII ROMÂNE“ al Academiei, care se poate comanda prin revista noastră.

SĂPTĂMÂNA ECONOMICĂ-FINANCIARĂ

Ajutorarea industriei în Ungaria.

Chestiunea ajutorării industriei, preocupă în mod de tot intens oficialitatea maghiară.

Industria Ungariei zilelor noastre, înzestrată cu cele mai moderne mașini, și creiată pentru trebuințele unei țări, cu un teritoriu mai mare decât țara noastră, are o capacitate de producție ce înțrece cu mult puterea de consumație internă, și dat fiind și faptul, că fabricația era amenajată satisfacerii trebuințelor și ale Transilvaniei și ale Banatului formează o concurență destul de simțită, industriei Cehoslovace sau Austriace, cari încă gravitează spre noi.

Inflația însă, a avut pe lângă părțile sale bune — de cari s'a folosit în întreaga industrie vecinei noastre, — și părțile sale rele, încât unele urmări, se resimt și astăzi cu toată stabilizarea coroanei maghiare și trecerea la noua valută aur.

În acele vremuri, de depreciere a valorii coroanei, sub regimul strict de gospodărie al devezelor, industria nu putea cumula deize pentru zile mai grele, pe de altă parte, nu putea ține însă nici un stoc mai mare de coroane, cari zi de zi, pierdeau din valoarea lor, încât sub forța împrejurărilor, capitaluri însemnate, destinate a forma fondul de rulment, au fost investite parte în mașini, parte în noi edificii, — căci numai astfel se putea salva valoarea aur a acestor sume — mărindu-se capacitatea de producție, dar epuizându-și și numerarul necesar nevoilor zilnice.

Astăzi, cu toată situația consolidată a finanțelor maghiare, industria nu poate ajunge la creditele necesare continuității producției, sau e silită în mare parte, de a se folosi de credite scurte și cu dobânzi destul de urcate, expunându-se încă pericolului, în caz de abdicere a creditorilor, de a nu putea replăti sumele împrumutate.

Problema creditului industrial, n'a putut fi rezolvată numai prin inițiativa particulară, astfel, că Guvernul a trebuit să vină în ajutorul ei, prin luarea inițiativei, înființării unui Credit Industrial, cu destinația exclusivă, de a acorda credite numai industriei.

Proiectul de lege al cărui făuritor, e ministrul de finanțe Bud, — despre care se spune, că ar fi de origine român din Maramureș — prevede crearea unui Institut Național de Credit Industrial, cu un capital de 10 milioane pengö, care apoi, succesive, și în măsură cu creditele acordate, să emită obligațiuni industriale, pentru o valoare maximă de 50 milioane pengö, cari ar urma să fie plasate, numai în streinătate.

Tratativele, pe cari guvernul maghiar le poartă în streinătate în legătură cu plasarea obligațiunilor, sunt aproape terminate, căci aceste obligațiuni, pe lângă că sunt înzestrate cu o dobândă favorabilă, oferă și o garanție deplină, chiar și în valoare aur, căci pe lângă, că sunt garantate prin capitalul social al noui înfiin-

țânde societăți și prin rezervele acesteia, se mai afectează ca un surplus de garanție, și gajul constituit de către industriile împrumutate.

Ori acest gaj, va reprezenta o valoare de tot apreciabilă, căci se vor acorda credite, până la maximum de 30 la sută, din valoarea gajului.

Creditele acordate, vor trebui replătite în anuități și în un interval de timp de 25 ani, dobânda ce se percepe, variază între 7 jumătate la sută până la 8 la sută, iar anuitatea incluzive dobânda, nu va putea trece, peste 11 la sută, anual.

Astfel, Ungaria reacționară, și dușmănoasă nouă, rând pe rând, cu concursul streinătății, și-a refăcut viața economică.

Mai întâi, a pus la punct, căile de comunicație — cari formează artera principală a economiei publice — cu ajutorul însemnat primit dela Liga Națiunilor; America și Anglia, a dat tributul său, la refacerea agriculturii, prin acordarea creditului de peste 1 miliard lei; iar acum mai recent, Germania și Elveția, urmează să pună la dispoziție sumele necesare procurării capitalului de rulement, industriilor maghiare.

Ideea înființării unui institut central, cu menirea de-a finanța nevoile industriei, nu e nouă și în acest domeniu, desigur, că vecinii noștri au copiat organizarea institutului similar, Institutul Național de Credit Industrial dela București.

Găsim în statutele acestui institut autorizația emisiei de obligațiuni, înzestrate cu favoruri speciale, numai cât la noi, până în prezent nu s'a făcut uz, de aceste drepturi.

Cu toate că, desigur că s'ar găsi ușor plasament în streinătate și pentru obligațiunile românești, cari ofer aceleași garanții și aceeași rentabilitate, ca și hărțile maghiare.

Ar fi bine poate, dacă Creditul Industrial, ar revizui politica sa în acest domeniu, și ar păși cu mai mult curaj la cointeresarea capitalului strein la refacerea industriei naționale, cu atât mai mult, că nu poate să existe nici un pericol, dacă capitalurile streine, vor fi date mai departe celor cari solicită împrumuturi, sub forma de deize, urmând, să fie replătite în aceiași monetă.

Și această siguranță, o avem dela început, cunoscând înțelepciunea și prudența conducerii de care s'a dat dovadă până acum.

Facilitatea exportului de cereale și finanțarea lui.

Directorul statisticii agricole din ministerul agriculturii, d. Florian, publică mai recent, o interesantă statistică a disponibilităților de export în patru păstăioase: grâu, secară, orz, ovăz, cari disponibilități sunt evaluate din partea d-sale cu 302 mii vagoane. Această cantitate, după calculul specialiștilor noștri, luând în considerare porumbul și leguminoasele, s'ar urca la 650—700 mii vagoane, constituind o valoare, de peste 20 miliarde lei.

Valorificarea acestei apreciable canti-

tăți, în condițiuni satisfăcătoare, e în funcție de mijloacele de transport și de numerarul necesar finanțării exportului.

Prima parte a problemei exportului, s'a rezolvat de către actualii conducători, prin punerea la dispoziția Direcțiunii Generale C. F. R. a sumelor necesare reparării unui număr mai mare de vagoane și de locomotive, pe când problema finanțării, deși e schițată, totuși n'a primit soluționarea definitivă.

Ministrul Agriculturii, d. Garoflid, însuși mare agricultor, desigur sub influența agricultorilor, cere o sporire de emisiune, cu cel puțin 4 miliarde lei, care sumă, să fie pusă exclusiv sub forma de credite, numai la dispoziția exportatorilor, argumentând, că noua emisiune, întru nimic n'ar influența desfășurarea cursului leului pe piețele streine, având acoperirea deplină, de 100 la sută în develope ce primim pentru exportul nostru.

Ministrul Finanțelor și conducătorii Băncii Naționale, se opun categoric ori cărei noi emisiuni de bilete, temându-se foarte just, de eventuale scăderi însemnate ale leului pe piețele din străinătate, prin ceceace, întregul program financiar și de refacere s'ar răsturna, căci noua emisiune, ori cum am numi-o noi, tot constituită o inflație.

Streinătatea, în momentul când apreciază valoarea valutei noastre, nu va face o deosebire între emisiunea acoperită într-o anumită proporție cu metal prețios și emisiune, cu acoperire deplină ci va repercuta acoperirea întreagă, la emisiunea totală, ori în acest caz, cheia de acoperire, s'ar modifica în mod simțitor în defavorul actualei acoperiri.

Am văzut, că valute cu acoperire integrală, cum a fost cea engleză, n'a putut ajunge la paritatea de aur, atâta vreme, cât nu s'a reintrodus convertibilitatea biletului de bancă, ori la noi, încă multă vreme, și peste tot, atâta timp; cât avem valută de hârtie, de convertibilitate nici vorbă nu poate fi, căci acest lucru, ar condamna Banca Națională, de a-și pierde în câteva zile întreg stocul metalic.

Ori cât de savante și de frumoase ar fi teoriile ce se fac în jurul acestei probleme e mai sănătos dacă persistăm pe lângă actuala emisiune căutând mijloacele necesare finanțării exportului de cereale în disponibilitățile ce vor trebui mobilizate din toate colțurile țării, chiar sustrate temporar, pentru un timp de 2—3 luni, dela alte scopuri, mai pe urmă, și prin ridicarea mobilității și accelerarea circulației capitalului.

Să ne gândim și la faptul, că exportul, se va surce succesive, încetul cu încetul deci nu se reclamă întreaga sumă deodată, și desigur, că streinătatea, încă va acorda credite directe și va plăti o parte a cantităților cumpărate și cu anticipație, încât suntem îndreptățiți să credem, că exportul, se va putea desfășura fără greutate mai însemnate.

Inflația, e o armă periculoasă, cu două tăisuri, deci trebuie lăsată, numai ca ultima ratio. Prof. Sabin Cioranu

FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMÂNNALE

O școală a democrației

Săptămâna trecută a fost pentru republica cehoslovacă, săptămâna de aur a anului. Poporul care minunează Europa printr'un fenomenal progres economic și cultural, acum când aproape toate statele se sbat într'o primejdioasă criză economică și culturală, a desfășurat în fața străinătății, în cadrele unor importante festivități, unul dintre capitalele izvoare ale energiei sale naționale. Căci instituția Socolilor de nație: energie fizică, energie morală, disciplină și acel spirit de jertfă pentru interesele comunității care singur favorizează progresul social.

Prin toate acestea instituția Socolilor este o școală a democrației, unică în Europa. În această școală individul își oțelește, prin continuă experiență, forța morală și fizică, își armonizează facultățile sufletești cu cele trupești în lumina unui ideal al personalității, dar învață, în acelaș timp, să se supună intereselor superioare ale societății și să-și deie viața pentru apărarea lor.

Căci oricât s'ar impune astăzi idealul democratic, fără o educație în sensul lui el nu poate fi atins. Adevărul acesta trebuie strigat în auzul tuturor, mai ales la noi unde el a fost înțeles atât de puțin. Căci „Manualul de educație democratică“ după care se conduc politicienii noștri, în marea lor majoritate, numai interesele democrației nu le servește. Dimpotrivă: de unde idealul acesta ne-a dat statul modern și l-am așezat totodată la temelie dezvoltării noastre viitoare, practica democratică a ultimilor ani a dus la o dezastruoasă depreciere a acestei noțiuni.

Exemplul cehoslovac trebuie să ne dea de gândit. Cu atât mai mult, cu cât rosturile adânci pentru democrație ale Socolismului au fost repetat accentuate atât de străinii cari au asistat la serbări, cât și de șefii statului cehoslovac. „Pătrunzându-se de ideile tinerimii progresiste a timpului său, Tyrs, (intemeietorul Socolilor, N. R.) a fost un democrat entuziast“ — declară d. Masaryk delegației de Socoli cari au venit să-i prezinte omagiile —; „creind fraternitatea Socolilor, el a servit conștient democrația și a ajutat astfel eliberarea națiunii. Eu vă aduc salutul meu la această serbare federală și din acest motiv; pentru toate spiritele reflexive ea servește la ilustrarea importanței elementelor componente ale oricărei colectivități democratice: organizare, disciplină, pregătire.“ Iar d. Beneș, scrie, între altele, în numărul omagial al ziarului „Prager Presse“: „Socolismul care se bazează pe democrație... are menirea să fie un factor cu greutate în dezvoltarea sănătății și-a forțelor fizice și psihice ale poporului; să contribuie în vremuri critice la conservarea Statului pe temelii solide și democratice; să-i oprească orice deviere care ar avea urmări dezastruoase...“

Horia Trandafir

Barbu Voinescu. — Prin moartea lui presa românească, care abia acum își croiește drum de piatră în societatea noastră, a suferit o serioasă pierdere. Reposatul președinte al „Sindicatului Ziaristilor“ s'a coborât în mormânt în puterea vârstei; când valorile rodnicei sale activități se revărsau mai bogate și mai sănătoase. Căci Barbu Voinescu a făcut parte dintre ziarisții al căror scris curgea dintr'o conștiință; a căror solidă cultură impune respect pentru adevăr și deosebită grijă pentru interesele societății. Om de o delicată structură interioară nu-și semna articolele; fapta lui a fost mare și prin acest anonim de faptă sfântă.

De aceea, abia după ce țărâna s'a rostogolit peste sicriul lui s'a desvălit, în toată bogata-i lumină, sufletul care s'a desprins de pe aceste tărmuri. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

Pentru prietenia româno-cehoslovacă. — Răspunzând vizitei Societății Studenților în medicină din Cluj nu grup de intelectuali cehoslovaci, membri ai Asociației „Prietenii României“, în frunte cu președintele ei d. dr. Bohacek, ne-a vizitat orașul la începutul săptămânei acesteia. Grupul cehoslovac va vizita orașele principale ale noastre și se vor opri pentru câteva zile la cursurile Universității populare dela Văleni-de-Munte, răspunzând invitației d-lui N. Iorga. Oaspeții au vizitat instituțiile noastre culturale și economice, fiind conduși de membrii Societății studenților în medicină. Camera de Comerț și Primăria le-a oferit câte un banchet; studenții în medicină, fabrica Renner câte o gustare; Consulatul cehoslovac a aranjat o recepție. În toasturile dela banchete s'a accentuat de ambele părți necesitatea intensificării legăturilor de prietenie dintre noi și harnica republică vecină. Într'o românească impecabilă d. dr. Ladislau Kveton, consulul cehoslovac, le-a vorbit conaționalilor săi de „proverbiala ospitalitate românească“; s'au reamintit luptele trecute ale ambelor națiuni pentru desrobirea de sub jugul austro-ungar, s'a evocat spiritul înalte-mergătorului prieteniei româno-cehoslovace: dr. Urban Iarnik.

Toți cei cari au asistat la această bătătorire de drum pentru atât de utilă — atât din punct de vedere economic cât și cultural — prietenie a celor două națiuni, s'au putut convinge de rezultatele binecuvântate ale muncii de până acum pentru consolidarea ei. Vizitele reciproce, cărțile și numerele ziarelor închinată țării amice au contribuit la coborîrea acestei prietenii în conștiința celor două națiuni, coborîre care singură cheazăște soliditatea ei.

Trebuie să mărturisim însă, cu oarecare jenă, că din partea noastră s'a făcut mai puțin îndeosebi pentru cunoașterea admirabilului spirit cehoslovac în toată minunata lui complexitate. Atât „Prager Presse“ cât și „Gazette de Prague“ cuprind săptămânal articolele judicioase despre mișcarea noastră culturală.

Acu în urmă, se pare că vrem să reparăm această greșală. Două exemple sunt îndeajuns de elocvente: cartea șef-redactorului acestei reviste „Două săptămâni în Cehoslovacia“ și bogatul număr al ziarului „Argus“, închinat relațiilor dintre cele două state, care pe lângă articolele privitoare la viața economică cuprinde și foarte judicioase informații asupra mișcării sociale, politice și culturale a republicii vecine.

Sanatoriul grăniceresc dela Vața-de-Jos. — În stațiunea balneară Vața-de-Jos s'a edificat un sanatoriu al corpului de grăniceri, care poartă numele generalului Broșteanu, inițiatorul lui și sufletul sacrificiilor ce au fost necesare pentru realizarea acestei instituții. Festivitatea inaugurării sanatorului a avut loc Duminică 4 Iulie în prezența generalului Broșteanu, a ofițerilor regimentului 4 de grăniceri, a autorităților și intelectualilor locului. Sanatoriul este o clădire modernă, bine distribuit și amenajat, fiind înzestrat și cu motor pentru iluminatul pavilionului principal și atenanțelor. Prin crearea sanatorului va crește mult prestigiul băilor, cari vor trebui modernizate. Dar rezultatele sale sociale sunt mai însemnate, căci cărturărirea regiunii va avea prilejuri dese de comunicare cu societatea familiilor ofițerilor, prin ceace va căștiga spiritul social românesc. Inițiativa apoi va îndemna și alte grupuri de funcționari să facă eforturi în această direcție de întărire fizică și sufletească. Corpul învățătoresc din valea Crișului Alb se și ocupă cu ideea unui sanator al lui.

Bacalaureatul, cu toate discuțiile, paradiscuțiile, protestele și îngrijorările tuturor și nenumăratele soluții propuse după dezastruoasele ravagii săvârșite în anul trecut ne-a întărit, și de astădată, în loc să ne înlăture, sentimentul de deprimare sufletească care ne încearcă decâteori privim mai adânc în structura societății noastre postbelice. Acest sentiment ț-l întărește cu fapte articolul d-lui N. Dașcovici, publicat în altă parte a revistei. Sunt răni cari se adâncesc în loc să fie vindecate, uitându-se din partea conducătorilor societății noastre că orice întârziere în purificarea din rădăcină a răului, este dezastruoasă. Cu siguranță că problema are o mulțime de aspecte: slaba pregătire a corpului didactic; desinteresul acestuia pentru școală, cauzat și de salarizarea lui derizorie; inutila încărcare a programei analitice; prea multa grijă pentru instrucție în detrimentul educației; reaua educație familiară a elevilor, consecință a depreciării tuturor valorilor în epoca de după războiu; etc. etc. Oricum însă rana trebuie arsă. Și nu vom uita că actualul guvern a pășit cu un program cultural larg și bazat pe principii solide. Rezultatele bacalaureatului i-au înfățișat o oglindă hădoasă a școlii noastre; alte instituții tânjesc în aceeaș desorganizată activitate. Fapta serioasă și radicală trebuie săvârșită fără întârziere.

Apă minerală purgativă „BREAZU”

Aprobată de Consiliul Superior Sanitar este cu 50-60 % mai eficientă decât apele minerale din streinătate având același efect. De vânzare la toate farmaciile, drogueriile și prăvăliile de coloniale. Prețul unei sticle 30 Lei.

Reprezentanța Generală:

Bognár & Szántó S. A. Comercială pe acțiuni din Ardeal
CLUJ, Calea Regele Ferdinand No. 70.

Magazin de candelabre
pentru Ardeal S. A.

Cluj, Calea Regele Ferdinand 11

Mare depozit de lămpi
și material electric!!

Vânzare en-gros și en-detail

INDUSTRIA SÂRMEI S. A.

Cluj, Calea Victoriei No. 29.
Expozitura București, Mihai Vodă 15.

Produce:

FIER DE BETON, FIER DE CERCURI,
FIER COMERCIAL, SÂRMA LAMI-
NATĂ, SÂRMĂ TREFILATĂ ÎN
FOATE DIMENSIUNILE ȘI CALITĂ-
ȚILE, CUIE TOATE DIMENSIUNILE
ȘI SPECIALITĂȚILE, SCOABE, AR-
CURI DE MOBILĂ, AGRAFE DE BIROU

SCHMOLL-PASTA

CREMĂ RENUMITĂ DE GHETE

BRĂȘOV

Inainte de plecare la
băi, căutați neapărat

Depozitul asortat în toate articolele

Societate

Anonimă

pentru Industria de Pielărie

Oradea Mare

Bul. Reg. Ferd.

Cluj

Cal. Reg. Ferd. 2

Satu Mare

str. Lucaciu

Fabrica: Oradea-Mare, Strada Aradului No. 23

Băile calde minerale pucioase cu acid carbonic din Vața de Jos

Băile zac în hotarele județelor Arad și Hunedoara pe șesul romantic al văii Crișului-Alb, care este încunjurat cu munți. — Are gară directă pe linia căilor ferate Arad—Brașov C. F. U. Arad-Cenad. Poștă și telegraf Mersul trenurilor dela Arad: 7-05, 12-03, 18-10, 19-10. — Aceste băi pucioase cu acid carbonic disonă de o apă de natură caldă cu temperatura de 28 gr — 38 gr. C. care de mai mulți secoli vindecă cu un rezultat miraculos reumatismul, cursoarea, marșciul, soldina, islas, carie, inflamație, paratizia, vână emoroidată, lărgire de vână și deosebite boale femești. — Folosind apa minerală la beut are un minunat efect terapeutic și vindecător la intestine. — În vilele admirabile edificiate în parcul receros Onorațiilor oaspeții le stă la dispoziție 50 camere aranjate comod. Afară de aceea în comuna din vecinătatea băilor se pot căpăta camere cu prețuri moderate. — Medic stabilit ai băii. Aer excelent muntos scutit de praf, locuri minunate de excursiuni, musică țigănească, petreceri cu dans, cabareții și reprezentății teatrale, local de tenis și cugiărie. Cursalon. Sealdă caldă.

GRÜN WALD
și STEINER

CLUJ, PIAȚA UNIRII 12

MARE ASORTIMENT DE MĂTĂSURI ȘI
STOFE DE ULTIMA MODĂ DIN STREINĂTATE!

Adresa abonatului

Produsele fabricii de bere

CZELL din
Cluj-Mănăstur

Berea albă

URSUS

Berea albă specială

URSUS-EXTRA

Berea neagră din
maț dublu

HERCULES

se capătă pretutindeni!

Intreprinderile
Forestiere Române

SOCIETATE ANONIMĂ

Capital Social și Rezerve Lei 70,000.000

SEDIUL:

CLUJ, CALEA REGELE FERDINAND NO. 36

UZINELE:

Valea-Drăganului gara Poieni, Coșnea gara
Trotuș, Lesnic halța, Vețel, Cloșani

Adresa telegrafică: „FORESTIERA“

TELEFON: 11-50

Desfacerea mărfurilor se face prin Reprezent.
Generală

„Comerțul Lemnului“ S. A.

CLUJ, Calea Regele Ferdinand No. 38.

Adresa telegrafică: „C O L E“. — Telefon No. 11-50.

„ASTRA“
Prima Fabrică Română de Vagoane și
Motoare S. A.

Vagoane cisterne pentru orice lichid. Cazane și rezervoare
pentru apă, spirt, petrol și benzină de orice formă și mărime.
Cazane de fermentațiune. Coșuri de tablă.

Pentru oferte a se adresa:

Direcțiunii Uzinelor din Arad

sau Reprezentanței Generale:

S. A. R. de Investițiuni și Furnituri

București, Str. Paris 4 bis.